

V I E N Y B Ė

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

89 M. 13 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1975 M. RUGPIŪČIO [AUGUST] 22 D.

Telephone:
APlegate 7-7257

30 CENTŲ

Ko galima laukti iš Helsinkio dokumento

JONAS VALAITIS

Helsinki, Suomijos sostinėje, prie Baltijos jūros, beveik Lietuvos kaimynystėje, tris dienas vyko 33 Europos valstybių ir Kanados bei JAV valstybių galvų konferencija. Konferencijai buvo pateikta per 32 mėnesius intensyviai paruoštų 4,200 sugestijų, kurias pasaulio diplomatai pateikė iš įvairių valstybių.

Konferencijos eigą sekė ir 6 arabų valstybių atstovai. Šis svarbus tarptautinis įvykis neturi precedento pasaulio istorijoje. Kai kurie jį lygina su po Napoleono laikų Vienos konferencija, dėl kurios nutarimų ir Lietuva nukentėjo; bet Vienos konferencija nebuvo taip plačiai apėmusi tiek daug valstybių, kiek ši Helsinkio konferencija.

Pokariniais laikais Europos valdovai buvo pratę kreipti didžiausia dėmesį Jungtinių Amerikos Valstijų kongresams. Bet JAV Prezidento įstaiga ir jo sekretoriatas Jungtinėse Valstijose pradėjo vis daugiau ir daugiau imtis iniciatyvos, ir kongresas pasiliko lyg ir antruoju smuiku groti. Tada Europos valstybių galvos daugiau kreipė dėmesį į JAV Prezidentą ir jo JAV Užsienio reikalams sekretorių. Pradėjo primiršti faktą, kad prieš generaciją JAV užsienio politikai atstovaudavo Kongresas, nors ir per Valstybės sekretorių.

Dabar, Rytų ir Vakarų diplomatų nustebimui, naujasis JAV Kongresas pradėjo nesutikti su viskuo, kas JAV Prezidento ar Užsienio reikalams sekretoriaus patvarkoma. (Pavyzdys-nesantaika dėl karinės pagalbos ir JAV bazių Turkijoje).

Norėdamas atgauti JAV Prezidento posto autoritetą, Prezidentas Ford pasiryžo 34 kitų didelių ir mažų valstybių sutartyje būtinai atstovauti ir JAV, Helsinkyje pasakyti savo svarų žodį, nežiūrint, kad daug kas jam ten vykti ir nepatartė, ir kad pasirašytoji sutartis nebus pildoma, jei sutartį pasirašiusios valstybės jos nepildys.

Prieš vykdamas į Helsinkį, Prezidentas Ford su daug kuo tarėsi. Labai įvertino ir etninių grupių nuomones, nors su jų pageidavimais gal per daug ir nebuvo nusistatęs pilnai skaitytis.

Vis dėlto buvo pasikvietęs etninių grupių atstovus. Dalyvavo 8 tauty-

bių organizacijų vadai. Pasitarimams Prez. Ford buvo pasikvietęs Amerikos Lietuvių Tarybos Pirmininką dr. Kazį C. Bobelį ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Prezidentą Povilą P. Dargį. Pabrėžtina, kad tarp etninių grupių lyderių Prezidentas Ford buvo pakvietęs daug fraternalinių organizacijų atstovų. (Jų sąrašą talpiname kitoje vietoje).

JAV Prezidento ir Kongreso skirtingos nuomonės ši kartą paskatino įvairių valstybių politikierius giliau pasiknaisioti ir po JAV užsienio politiką nustatančių valstybės įtakingų vadų veiklą, patirti jų nuomones, panagrinti ruošiamuosius ateičiai planus, bendrai patirti JAV visos veiklos užkulius. Tą matome- kiek daug Amerikos nenaudai iškeliamą įvairių negerovių.

Tarptautinės sutarties Tarybų Sąjunga siekė jau per 20 metų. Tarybų Sąjungai rūpėjo, kad pasaulis jai pripažintų Rytų Europoje sienas ir dominavimą, o užimtas teritorijas kad pripažintų teisėtomis Tarybų Sąjungos ribomis.

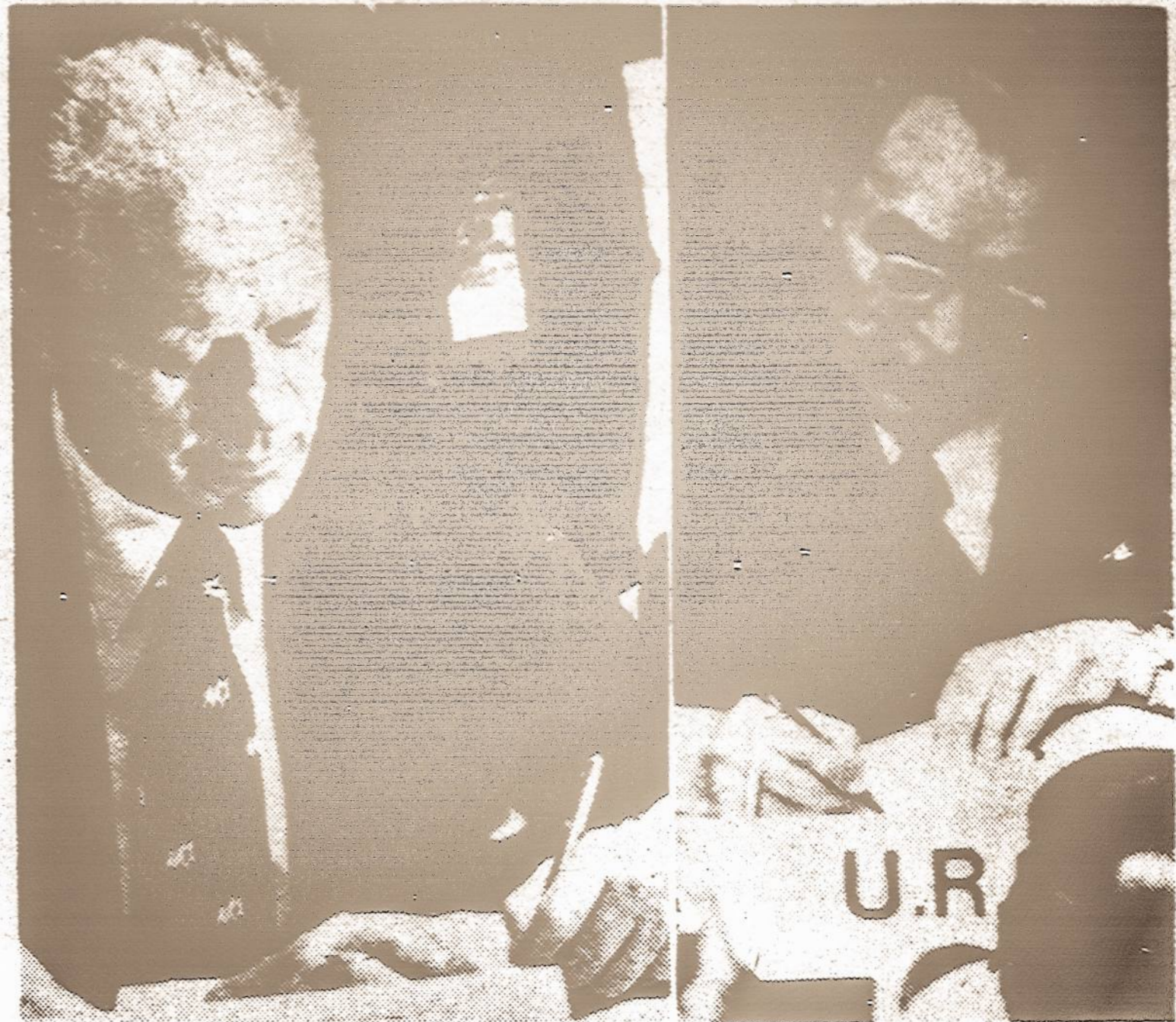
Tris dienas užtrukusioje pasaulio galvų konferencijoje išleista 4 milijonai dolerių. Tarybų S-ga sumokėjo daugiausia - 8,8% išlaidų. JAV kiek mažiau. Mažiausiai mokėjo mažutės - Malta ir Lichtenšteinas - tik po 0,2%.

Konferencijos proga Helsinkyje dalyvavo ir svečių. Nutarimais daugiausia domėjosi suomiai, švedai, lietuviai, latviai ir estai. Prie Suomijos parlamento rūmų buvo iškeltas net anglų kalba užrašas: "C.S.C. E. legitimizes Soviet Colonialism". Lietuvių protestuotojų priekyje buvo VLIKO pirmininkas dr. J. Kęstutis Valiūnas.

Posėdžiai vyko Finlandia Rūmuose. Tai balto marmuro puikios, prieš du metus baigtos labai moderniškai įrengtos posėdžiams ir koncertams salės.

Siek tiek apie tuos Lietuvos draugus ir kaimynus suomius. Helsinki miestas buvo įsteigtas 1550 m., kai suomius valdė švedai. Juose seniausiai namai statyti 1757 m. Sostinė Helsinki tapo 1812. Tada Suomija buvo Rusų caro leista vadintis kuni-gaikštija. Nepriklausomybę Suomija išsikovojo 1917 m. lapkričio mėn. čio mėn.

Nukelta į 4 psl.

JAV Prezidentas Ford ir Brežnevas pasirašo dokumentą Helsinkyje.

JAV Prezidentas dėl Baltijos valstybių

Ryšium su Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencija vykusia į Helsinkyje, Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas išsiuntinėjo laisvosios Europos ir Šiaurės Amerikos valstybėms raštus, kurių pabaiga buvo tokia:

"...duoti instrukciją valstybės delegacijai, vykstančiai į konferenciją, kad sąlyga, bet kokiam susitarimui, liečiančiam Europos saugumą ir bendradarbiavimą, turi būti Sovietų Sąjungos besąlyginis pripažinimas nepriklausomos Lietuvos, laisvos nuo kitų tautų kišimosi į jos reikalus".

Pirmas atsakymas buvo gautas iš JAV Baltųjų Rūmų. Dr. J. K. Valiūnui liepos 9 d. rašyto rašto

"...duoti instrukciją valstybės delegacijai, vykstančiai į konferenciją, kad sąlyga, bet kokiam susitarimui, liečiančiam Europos saugumą ir bendradarbiavimą, turi būti Sovietų Sąjungos besąlyginis pripažinimas nepriklausomos Lietuvos, laisvos nuo kitų tautų kišimosi į jos reikalus".

Pirmas atsakymas buvo gautas iš JAV Baltųjų Rūmų. Dr. J. K. Valiūnui liepos 9 d. rašyto rašto turinys toks:

"Prezidentas mane prašė Jums padėkoti už Jūsų laišką, rašytą birželio 30 d. Aš Jus užtikrinu, kad Jungtinių Amerikos Valstybių politika, kas liečia Pabaltijo valstybes, nėra pasikeitusi.

Dr. J. K. Valiūnas

"Aš taip pat pastebiu, kad Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencija nekeis nė vienos Konferencijoje dalyvaujančios valstybės teisinės pozicijos Europos teritoriniuose reikaluose. Dabartinis Saugumo Konferencijos Principu Deklaracijų tekstas liečia sienų nepažeidžiamumą jėga ir galimybę pakeisti sienas taikingu būdu. Taip pat, deklaracija apima specifinius principus, liečiančius laisvą tautų apsisprendimą, žmogaus teises ir pagrindines laisves".

Laišką pasirašė Roland L. Elliot, Baltųjų Rūmų korespondencijų direktorius.

HELSINKIO KOFERENCIJOS NUTARIMŲ DOKUMENTAS

Ko galima laukti?

Atkelta iš 1 psl.

Per 57 nepriklausomybės metus jos gyventojai parodė labai daug patriotizmo. Antrojo Pasaulinio karo metu ypač atkakliai kovojo prieš rusus. Neteko žemių, bet nepriklausomybės neprarado. Nuo Helsinkio tik 157 mylios iki Leningrado, santykiai su buvusiu priešu, bent iš oficialios pusės, dabar geri.

Helsinki - yra vienas švariausių pasaulio miestų. Jo krantus plauja tas pats Baltijos vanduo, kuris plauja ir Klaipėdos bei Palangos krantus. Į Helsinkio miesto gilumą įeina daugiau kanalų, įlankų, ir iš 10,000 Suomijos ežerų įplaukia daugiau upių. Helsinki pripažintas kaip gražios moderniškios architektūros pažiba, moksliskai išplanuotas. Gyventojų 530,000, taigi, Vilniaus didumo. Jame oras, kaip ir Vilniuje - grynas. Delegatai sako, "oras kaip mažo miestelio". Gatvės gražiai gėlėmis apšaldintos.

Svarbesnės posėdžiuose mintys plačiai pakartotos spaudoje, daugiausia jų pareikšta didžiųjų valstybių atstovų. Prez. Ford pareiškė, kad dokumento pasirašymas reiškia karinių jėgų lenktyviavimo sumažinimą ir politinės įtampos atslūgimą. Jis dokumentą pasirašė sėdėdamas viename stalo gale, o Brežnevas - kitame. Tarp judvieju sėdėdami pasirašė visi kiti.

Tarybų S-gos Brežnevas pabrėžė, kad valstybės savo piliečių reikalus ir gyvenimo būdą tegu pačios tvarkosi, be kitų valstybių įsikišimo. Ypač jam nepatiko kitų kišimasis į Tarybų S-gos vidaus tvarką. Jam buvo svarbu, kad dabartinės Europos sienos būtų pripažintos pastoviomis.

Kiti Tar. S-gos atstovai aiškino, kodėl keliautojams - turistams Tar. S-goje yra suvaržymų. Esą, daug atvykėlių turistų kraštą pamatydami, leidžiasi į agitacijas, kad Tar. S-ga būtų valdoma taip, kaip yra valdomi tie kraštai, kuriuose svečiai gyvena. . .

Prancūzijos prezidentas Valerie d'Estaing pareiškė, kad prieš 15 metų toks susitikimas ir ramus skirtingų galyojimų ir santvarkų vadų išsikalbėjimas nebūtų įmanomas. . . Dabartinės detentės - jau nebūsią galima pakeisti. . . praeities galvosena.

Vienas čekas pasakė, kad Helsinkio suvažiavimas, tai tik vizitinių kortelių pasikeitimas, ir visų šalių lyderiai dabar jau pasikeitė vienas kito telefonų numeriais. . .

Kaip iševijos lietuviai į tai žiūri? Kokias pasidaryti praktiškas išvadas? Įvairioms delegacijoms pas Prezidentą Ford lankantis, delegacijos yra įvairių nuomonių, nors sutikrintos, ypač užtikrinti baltiečiai, kad Baltijos valstybių JAV tikrai nepripažins prijungtų prie Tarybų S-gos. Bet Senatorius Henry M. Jackson per savo spaudos sekretorių Brian Corcoran laiške spaudai pareiškė: Nukelta į 5 psl.

Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimas, prasidėjo Helsinkyje 1973 metų liepos 3 d. ir toliau vyko Genevoje nuo 1973 metų rugsėjo 18 d. iki 1975 metų liepos 21 d., Helsinkyje 1975 metų rugpjūčio 1 d. užbaigė Airijos, Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Danijos, Graikijos, Islandijos, Ispanijos, Italijos, Jugoslavijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinės Karalystės [Didž. Britanijos], Kanados, Kipro, Lenkijos, Lichtenšteino, Liuksemburgo, Maltos, Monako, Nederlandų, Norvegijos, Portugalijos, Prancūzijos, Rumunijos, Sanmarino, Suomijos, Švedijos, Šveicarijos, Šventčiausiojo sosto, Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos, Turkijos, Vengrijos, Vokietijos Demokratinės Respublikos [Rytų] ir Vokietijos Federatyvinės Respublikos [Lietuvoje vadinamų Sąjūnų] Aukštieji atstovai.

Pradiniame ir baigiamajame pasitarimo etape jo dalyviams kaip garbės svečias kalbėjo Jungtinių Tautų [Lietuvoje vadinamų Sąjūnų] Organizacijos Generalinis sekretorius. Antrajame pasitarimo etape savo indėlių inėšė UNESCO Generalinis direktorius ir Jungtinių Tautų Europos Ekonominės komisijos vykdomasis sekretorius.

Posėdžiaujant antrajam pasitarimo etapui, įvairiais darbštarkės punktais talkininkavo šių nedalyvaujančių Viduržemio jūros valstybių: Alžyro Liaudies Demokratinės Respublikos, Egipto Arabų Respublikos, Izraelio, Maroko Karalystės, Sirijos Arabų Respublikos, Tuniso Respublikos atstovai.

Tautų interesais, politinės valios įkvepiami gerinti ir aktyvinti jų santykius, padėti Europoje siekti taikos, saugumo, teisingumo ir bendradarbiavimo, suartėjimo tarp jų, taip pat su kitomis pasaulio valstybėmis.

Tvirtai pasiryžę ryšium su tuo suteikti visišką veikmingumą pasitarimo rezultatams ir užtikrinti, kad jų valstybėse ir visoje Europoje būtų naudojamos šių rezultatų teikiamaisiais vaisiais, ir tuo pačiu plėsti, gilinti ir padaryti veržlų bei tvirtą įtempimo mažinimo procesą.

100 puslapių susitarimą pasirašyti tetruko tik 17 m.

Konferenciją atidarė ir baigė Suomijos prezidentas Urho Kekkonen. Jo paskutiniai žodžiai pabrėžiantys, kad pasirašytasis dokumentas būtų pagrindu atėity vadovautis tautų ir valstybių santykiams gerinti ir vystyti.

Aukštieji dalyvaujančių valstybių atstovai iškilmingai priėmė štai ką:

Baigiamasis Aktas

KLAUSIMAI, LIEČIA SAUGUMĄ EUROPOJE

Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarime dalyvaujančios valstybės,

patvirtindamos savo tikslą padėti gerinti jų savitarpio santykius ir užtikrinti sąlygas, kuriomis jų tautos gali gyventi tikros ir tvirtos taikos atmosferoje, apsaugotos nuo bet kokios grėsmės arba kėsinimosi į jų saugumą;

įsitikinusios, kad būtina stengtis padaryti įtempimo mažinimą tiek nepertraukiamu, tiek vis labiau gyvybingu ir visapusišku procesu, aprėpiančiu visas sferas, ir kad Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo rezultatų įgyvendinimas bus vienas iš svarbiausių indėlių į šį procesą;

būdamos tos nuomonės, kad tautų solidarumas, kaip ir bendras dalyvaujančių valstybių pasiryžimas siekti tikslų, kuriuos iškėlė Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimas, turi sudaryti sąlygas plėtoti geresnius ir glaudesnius jų santykius visose srityse ir tuo būdu padėti įveikti konfrontaciją, esančią dėl jų praeities santykių pobūdžio, ir atvesti į geresnį savitarpio supratimą;

prisimindamos savo bendrą istoriją ir pripažindamos, kad bendri jų tradicijų ir vertybių elementai gali padėti joms vystyti savitarpio santykius, ir kupinos noro ieškoti, visiškai atsižvelgiant į jų pozicijų bei pažiūrų savitumą bei įvairovę, galimybių jungti savo pastangas, kad būtų pašalintas nepasitikėjimas ir stiprinamas pasitikėjimas, išspręstos jas skiriančios problemos ir bendradarbiaujama žmonių interesais;

pripažindamos saugumo Europoje nedalijamumą, kaip ir savo bendrą suinteresuotumą vystyti bendradarbiavimą visoje Europoje ir savo tarpe, ir reikšdamos savo ketinimą atitinkamai dėti pastangas;

pripažindamos glaudų ryši tarp taikos bei saugumo Europoje ir visame pasaulyje ir suprindamos, kad kiekviena iš jų privalo savo indėliu prisidėti prie tarptautinės taikos bei saugumo stiprinimo ir pagrindinių teisių įgyvendinimo, ekonominės ir socialinės visų tautų pažangos bei gerovės; priėmė:

I.

a) Principų, kuriais dalyvaujančios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose, deklaracija

Dalyvaujančios valstybės, patvirtindamos savo ištikimybę taikai, saugumui bei teisingumui ir draugiškų santykių bei bendradarbiavimo plėtojimo procesui;

pripažindamos, kad ši ištikimybė, atspindinti tautų interesus ir lūkesčius, įkūnija kiekvienai dalyvaujančiai valstybei atsakomybę dabar ir ateityje, padidėjusią po praeities patyrimo;

patvirtindamos, sutinkamai su jų naryste Sąjūnų Nacijų Organizacijoje ir sutinkamai su Sąjūnų Nacijų Organizacijos tikslais bei principais, savo visišką ir aktyvią paramą Sąjūnų Nacijų Organizacijai ir jos vaidmens bei efektyvumo didinimui, stiprinant tarptautinę taiką, saugumą bei teisingumą ir padedant spręsti tarptautines problemas, lygiai kaip ir plėtoti draugiškus valstybių santykius ir bendradarbiavimą;

reikšdamos savo bendrą ištikimybę principams, kurie išdėstyti žemiau ir kurie atitinka Sąjūnų Nacijų Organizacijos įstatų, taip pat savo bendrą valią veikti, taikant šiuos principus, sutinkamai su Sąjūnų Nacijų Organizacijos įstatų tikslais bei principais;

reiškia savo pasiryžimą gerbti ir naudoti kiekvienos iš jų santykiuose su visomis kitomis dalyvaujančiomis valstybėmis, nepriklausomai nuo jų politinių, ekonominių ir socialinių sistemų, taip pat jų dydžio, geografinės padėties ir ekonominio išsivystymo lygio, šiuos principus, kurie visi turi pirmąją reikšmę ir kuriais jos vadovausis savitarpio santykiuose:

I. SUVERENI LYGYBĖ, SUVERENUMUI BŪDINGŲ TEISIŲ GERBIMAS

Dalyvaujančios valstybės gerbs suverenią vieną kitos lygybę ir savitumą, taip pat visas jų suverenumui būdingas ir jį aprėpiančias teises, į kurias įeina, konkrečiai, kiekvienos valstybės teisė į juridinę lygybę, teritorinį vientisumą, laisvę ir politinę nepriklausomybę. Jos taip pat gerbs vieną kitos teisę laisvai pasirinkti ir ugdyti savo politines, socialines, ekonomines bei kultūrinės sistemas, kaip ir teisę įvesti savo įstatymus ir administracines taisykles.

Tarptautinės teisės požiūriu visos dalyvaujančios valstybės turi vienodas teises ir pareigas. Jos gerbs vieną kitos teisę nustatinėti ir palaikyti savo nuožiūra santykius su kitomis valstybėmis sutinkamai su tarptautine teise ir šios Deklaracijos dvasia. Jos yra tos nuomonės, kad jų sienos gali keistis, sutinkamai su tarptautine teise, taikiu būdu ir pagal susitarimą. Jos taip pat turi teisę priklausyti arba nepriklausyti tarptautinėms organizacijoms, dalyvauti arba nedalyvauti dvišalėse arba daugiašalėse sutartyse, taip pat teisę dalyvauti arba nedalyvauti sąjunginėse sutartyse; jos taip pat turi neutralumo teisę.

II. NENAUDOJIMAS JĖGOS ARBA GRASINIMO JĖGA

Dalyvaujančios valstybės savo savitarpio, taip pat ir apskritai savo tarptautiniuose santykiuose vengs naudoti jėgą arba grasinimą jėga tiek prieš bet kurios valstybės teritorinį vientisumą arba politinę nepriklausomybę, tiek bet kuriuo kitu būdu, nesuderinamu su Sąjūnų Nacijų tikslais ir su šia Deklaracija. Negali būti vadovaujamosi jokiais argumentais, siekiant pateisinti grasinimą jėga arba jos naudojimą, pažeidžiant šį principą.

Atitinkamai dalyvaujančios valstybės nesiims jokių veiksmų, kurie reikštų grasinimą jėga arba tiesioginį bei netiesioginį jėgos panaudojimą prieš kitą dalyvaujančią valstybę. Lygiai taip pat jos vengs bet kokiomis formomis rodyti jėgą, kad priverstų kitą dalyvaujančią valstybę atsisakyti pilnutinio savo suverenų teisių įgyvendinimo. Lygiai taip pat jos savo savitarpio santykiuose vengs bet kurių represalijų aktų, naudojant jėgą.

Joks toks jėgos arba grasinimo jėga naudojimas nebus laikomas priemone sureguliuoti ginčams arba klausimams, kurie gali sukelti jų ginčus.

III. SIENŲ NELIEČIAMUMAS

Dalyvaujančios valstybės laiko neliečiamomis visas vieną kitos sienas, kaip ir visų valstybių Europoje sienas, ir todėl jos dabar ir ateityje vengs bet kurių pasikėsinimų į tas sienas.

Jos atitinkamai vengs ir bet kurių reikalavimų ar veiksmų, kuriais siekiama užgrobti bei užurpuoti dalį bet kurios dalyvaujančios valstybės teritorijos arba visą teritoriją.

IV. VALSTYBIŲ TERITORINIS VIENTISUMAS

Dalyvaujančios valstybės gerbs kiekvienos dalyvaujančios valstybės teritorinį vientisumą.

Nukelta į 5 psl.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

Baigiamasis Aktas

Atkelta iš 5 psl.

Sutinkamai su tuo jos vengs bet kurių veiksmų, nesuderinamų su Suvienytųjų Nacijų Organizacijos Įstatų tikslais bei principais, prieš bet kurios dalyvaujančios valstybės teritorinį vientisumą, politinę nepriklausomybę arba vieningumą, skyrium imant, bet kurių tokių veiksmų, kuriais naudojama jėga arba grasinama panaudoti jėgą.

Dalyvaujančios valstybės taip pat vengs paversti viena kitos teritoriją karinės okupacijos objektu arba kitų tiesioginių ar netiesioginių jėgos panaudojimo priemonių, pažeidžiant tarptautinę teisę, objektu, arba įgyjimo tokiomis priemonėmis ar grasinant jas panaudoti objektu. Jokia okupacija arba toks įgyjimas nebus pripažįstamas teisėtu.

V. TAIKUS GINČŲ SUREGULIAVIMAS

Dalyvaujančios valstybės ginčus tarp savęs spręs taikiomis priemonėmis tokiu būdu, kad nebūtų keliama grėsmė tarptautinei taikai bei saugumui ir teisingumui.

Jos sąžiningai ir bendradarbiavimo dvasią dėd pastangas trumpu laiku pasiekti teisingą, tarptautinę teisę paremtą sprendimą.

Šiais tikslais jos naudos tokias priemones, kaip derybos, ištyrimas, tarpininkavimas, taikinimas, arbitražas, teisminis nagrinėjimas arba kitokios taikios priemonės, jų pačių pasirenkamos, įskaitant bet kurią sureguliuojimo procedūrą, suderintą prieš kylančią ginčams, kuriuose jos būtų šalys.

Jeigu ginčo šalys neišspręs ginčų viena iš aukščiau minėtų taikių priemonių, jos toliau ieškos savitarpiskai suderintu būdu ginčui taikiai sureguliuoti.

Dalyvaujančios valstybės, kurios yra šalys tarp jų kiliame ginče, kaip ir kitos dalyvaujančios valstybės, vengs bet kurių veiksmų, kurie gali taip pabloginti padėtį, kad kils grėsmė tarptautinės taikos bei saugumo palaikymui, ir tuo padaryti taikų ginčo sureguliuojimą sunkesni.

VI. NESIKIŠIMAS Į VIDAUS REIKALUS

Dalyvaujančios valstybės vengs bet kurio kišimosi, tiesioginio ar netiesioginio, individualaus ar kolektyvinio, į vidaus arba užsienio reikalus, priklausančius kitos dalyvaujančios valstybės vidaus kompetencijai, nepriklausomai nuo jų savitarpio santykių.

Atitinkamai jos vengs bet kurios formos ginkluoto kišimosi arba grasinimo tokiu kišimusi prieš kitą dalyvaujančią valstybę.

Jos lygiai taip pat visomis aplinkybėmis vengs bet kurio kito karinės ar politinės, ekonominės ar kitos prievartos akto, kuriuo siekiama pajungti savo interesams kitos valstybės įgyvendinimą teisių, būdingų jos suverenumui, ir tuo būdu užsitikrinti bet kuriuos pranašumus.

Atitinkamai jos, be kita ko, vengs teikti tiesioginę arba netiesioginę pagalbą teroristinei arba ardomajai ar kitai veiklai, kuria siekiama smurtu nuversti kitos dalyvaujančios valstybės režimą.

VII. ŽMOGAUS TEISIŲ IR PAGRINDINIŲ LAISVŲ, ĮSKAITANT MINTIES, SĄŽINĖS, RELIGIJOS IR ĮSITIKINIMŲ LAISVĘ, GERBIMAS

Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, visiems, be rasės, lyties, kalbos ir religijos skirtumo.

Jos skatins ir vystys efektyvų įgyvendinimą pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir kitų teisių bei laisvių, kurios visos išplaukia iš žmogaus asmenybei savybingo orumo ir yra esminės jos laisvam ir pilnutiniam vystymuisi.

Sia prasme dalyvaujančios valstybės pripažins ir gerbs asmenybės laisvę išpažinti, vienasmeniškai arba bendrai su kitais, religiją arba tikybą, veikiant pagal savo paties sąžinės liepimą.

Dalyvaujančios valstybės, kurių teritorijoje yra nacionalinių mažumų, gerbs tokioms mažumoms priklausančių asmenų teisę į lygybę prieš įstatymą, teiks jiems visišką galimybę faktiškai naudotis žmogaus teisėmis bei pagrindinėmis laisvėmis ir tuo būdu ginti jų teisėtus interesus šioje srityje.

Dalyvaujančios valstybės pripažįsta visuotinę žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių reikšmę; jų gerbimas yra esminis veiksnys taikos, teisingumo ir gerovės, kurie reikalingi vystyti draugiškiems santykiams ir bendradarbiavimui tarp jų, kaip ir tarp visų valstybių.

Jos nuolat gerbs šias teises ir laisves savitarpio santykiuose ir dėd pastangas, bendrai ir savarankiškai, taip pat ir bendradarbiaudamos su Suvienytųjų Nacijų Organizacija, siekdamas remti visuotinį ir efektyvų jų gerbimą.

Jos patvirtina asmenų teisę žinoti savo teises ir pareigas šioje srityje ir elgtis sutinkamai su jomis.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių srityje dalyvaujančios valstybės veiks sutinkamai su SNO Įstatų tikslais bei principais ir su Visuotine žmogaus teisių deklaracija. Jos taip pat vykdys savo pareigas, kaip jos nustatytos tarptautinėse deklaracijose ir susitarimuose šioje srityje, įskaitant ir tarptautinius paktus dėl žmogaus teisių, jeigu jie jas riša.

VIII. TAUTŲ LYGIATEISIŠKUMAS IR TEISĖ TVARKYTI SAVO LIKIMĄ

Dalyvaujančios valstybės gerbs tautų lygiateisiškumą ir teisę tvarkyti savo likimą, veikiant nuolat sutinkamai su

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

SNO Įstatų tikslais bei principais ir atitinkamomis tarptautinėmis teisės normomis, įskaitant tas, kurios liečia valstybių teritorinį vientisumą.

Vadovaujantis tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti savo likimą principu, visos tautos visada turi teisę visiškai laisvės sąlygomis nustatyti, kada ir kaip jos nori, savo vidaus ir užsienio politinį statusą, užsieniui nesikišant, ir savo nuožiūra įgyvendinti savo politinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį vystymąsi.

Dalyvaujančios valstybės patvirtina visuotinę reikšmę, kurią turi tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti savo likimą gerbimas ir efektyvus įgyvendinimas vystyti draugiškiems santykiams tarp jų, kaip ir tarp visų valstybių, jos taip pat primena, kaip svarbu, kad šis principas jokia forma nebūtų pažeidžiamas.

IX. BENDRADARBIAVIMAS TARP VALSTYBIŲ

Dalyvaujančios valstybės plės savo bendradarbiavimą viena su kita, kaip ir su visomis valstybėmis, visose srityse sutinkamai su SNO Įstatų tikslais ir principais. Plėsdamos savo bendradarbiavimą, dalyvaujančios valstybės teiks ypatingą reikšmę sritims, kaip jos nustatytos Saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Europoje ribose, ir kiekviena iš jų įneš savo indėlį visiškai lygybės sąlygomis.

Jos sieks, bendradarbiaudamos kaip lygios, prisidėti prie savitarpio supratimo ir pasitikėjimo, draugiškų ir gerų kaimyniškų santykių tarp savęs, prie tarptautinės taikos, saugumo ir teisingumo. Jos taip pat sieks, plėsdamos savo bendradarbiavimą, kelti tautų gerovę ir padėti įgyvendinti jų lūkesčius, remiantis, konkrečiai, ta nauda, kuri išplaukia iš vis platesnio savitarpio susipažinimo ir iš pažangos bei laimėjimų ekonominėje, mokslinėje, techninėje, socialinėje, kultūrinėje ir humanitarinėje srityje. Jos imsis priemonių skatinti sąlygoms, palankioms tam, kad ši nauda taptų prieinama visiems; jos atsižvelgs į visų interesus mažinti ekonominio išsivystymo lygio skirtingumus, konkrečiai, į besivystančių šalių visame pasaulyje interesus.

Jos patvirtina, kad vyriausybės, įstaigos, organizacijos ir žmonės gali vaidinti atitinkamą ir teigiamą vaidmenį, padėdami siekti šių jų bendradarbiavimo tikslų.

Jos sieks, plėsdamos savo bendradarbiavimą, kaip tai apibūdinta anksčiau, vystyti glaudesnius santykius tarp savęs gerėsniu ir tvirtesniu pagrindu tautų labui.

X. SĄŽINGAS ĮSIPAREIGOJIMŲ PAGAL TARPTAUTINĘ TEISĘ VYKDYMAS

Dalyvaujančios valstybės sąžiningai vykdys savo įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę, tiek tuos įsipareigojimus, kurie išplaukia iš visuotinai pripažintų tarptautinės teisės principų bei normų, tiek ir tuos įsipareigojimus, kurie išplaukia iš tarptautinę teisę atitinkančių sutarčių ar kitų susitarimų, kuriuose jos dalyvauja.

Įgyvendindamos savo suverenines teises, įskaitant teisę leisti savo įstatymus ir nustatinti administracines taisykles, jos derins tai su savo juridiniais įsipareigojimais pagal tarptautinę teisę, jos, be to, deramai atsižvelgs į Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo Baigiamojo Akto nuostatus ir juos vykdys.

Dalyvaujančios valstybės patvirtina, kad tuo atveju, kai Suvienytųjų Nacijų Organizacijos narių įsipareigojimai pagal Suvienytųjų Nacijų Organizacijos Įstatų prieštarauja įsipareigojimams pagal kuria nors sutartį arba kitą tarptautinį susitarimą, pirmenybinę galią turi jų įsipareigojimai pagal Įstatus, sutinkamai su SNO Įstatų 103 straipsniu.

Visi aukščiau išdėstyti principai turi pirmąjį svarbą ir, vadinas, jie bus vienodai ir nenukrypstamai taikomi, interpretuojant kiekvieną iš jų, atsižvelgiant į kitus.

Dalyvaujančios valstybės yra pasiryžusios visiškai gerbti ir taikyti šiuos principus, kaip jie išdėstyti šioje Deklaracijoje, visais aspektais jų savitarpio santykių ir bendradarbiavimo atžvilgiu, kad kiekvienai dalyvaujančiai valstybei būtų užtikrinti pranašumai, išplaukiantys iš to, jog šiuos principus gerbs ir taikys visi.

Dalyvaujančios valstybės, deramai atsižvelgdamos į aukščiau išdėstytus principus, konkrečiai, dešimtojo principo „Sąžiningas įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę vykdymas“ pirmąjį sakinį, pažymi, kad ši Deklaracija nepaliečia jų teisių bei įsipareigojimų, kaip ir atitinkamų sutarčių ir kitu susitarimų.

Dalyvaujančios valstybės yra įsitikinusios, kad šių principų gerbimas padės vystyti normalius ir draugiškus santykius ir jų bendradarbiavimo pažangą visose srityse. Jos taip pat yra įsitikinusios, kad šių principų gerbimas padės vystyti politinius kontaktus tarp jų, kurie, savo ruožtu, padės joms geriau suprasti viena kitos pozicijas ir požiūrius.

Dalyvaujančios valstybės pareiškia ketinančios įgyvendinti savo santykius su visomis kitomis valstybėmis šioje Deklaracijoje išdėstytų principų dvasia.

b) Klausimai, susiję su kai kurių aukščiau išdėstytų principų įgyvendinimu

(1) Dalyvaujančios valstybės,

patvirtindamos, kad jos gerbs ir įgyvendins nuostata, draudžiantį naudoti jėgą arba grasioti jėga, ir būdamas įsitikinusios, kad būtina jį padaryti veiksmingu tarptautinio gyvenimo įstatymu,

Nukelta į 6 psl.

Ko galima laukti?

Atkelta iš 4 psl.

Kai Prezidentas liepos 25 privačiuose pokalbiuose susidomėjusiems Rytų Europos ir Baltijos kraštais piliečiams užtikrino tradicinio Amerikos nusistatymo Baltijos kraštų neišsivadėti, savo kelionėje liepos 26, iš savo kalboje pasirošto teksto teksto išbraukęs štai ką:

1) Jungtinės Valstijos niekad nėra pripažinusios įjungimo į Tarybų Sąjungą Lietuvos, Latvijos ir Estijos ir to neatliks Helsinkyje.

2) Jungtinės Valstijos pagelbės norinčioms laisvės tautoms nepriklausomybės Rytų Europoje visais tinkamais būdais ir taikiomis priemonėmis.

Iš to, - jis toliau sako -, aišku tegalima pasidaryti išvados, kad JAV Prezidentas yra arba paveiktas Brežnevo arba dr. Henry Kissingerio atsižadėti Jungtinių Valstijų principų pozicijos, liečiančios Baltijos ir Rytų Europos žmonėms turėti nepriklausomybę ir individualinę teisę.

Atminkim - tai pareiškimas Fordo oponento, norinčio sėdėti Fordo kėdėje.

Įvairiuose miestuose nešiota daug iškabų, kuriose Baltijos žmonėms reikalaujama patiemis savo likimą apsispręsti.

Lietuva nepriklausomybę išsikojo 1918 m., Lietuvos žmonės jos reikalavo ir kraują liejo. Tarptautiniai palankiu momentu didžiosios valstybės pripažino. Dabartiniai Lietuvos valdytojai gi tvirtina, kad dabartinė Lietuvos vyriausybė taip pat yra Lietuvos žmonių pasirinkta. Jeigu šiandien Lietuvoje būtų laisvi balsavimai, ar Lietuvai pasilikti Tarybų Sąjungos respublika, ar siekti nepriklausomybės, Lietuvoje tvirtinama, kad prie dabartinių sąlygų Lietuvai būti nepriklausoma balsų negautų. Bet jeigu balsavimus prižiūrėtų neutralios valstybės, kaip Jungtinės Tautos arba grupė valstybių nepalankių Tarybų Sąjungai, rezultatai gal būtų ir kitoki.

Jeigu balsavimai vyktų prie pačių palankiausių Lietuvos nepriklausomybei sąlygų ir tada klausimas, ar Lietuvai būtų išbalsuota nepriklausomybė. Lietuvą valdo komunistai. Atminkim, kad per 30 su viršum metų jie mokyklose jau yra išauklėję daug jaunimo, kuris yra įleidęs šaknis ir kitose respublikose, ne vien Lietuvoje. Ar jis norėtų nuo Tarybų Sąjungos atsiskirti? Visoje Rytų Europoje dabar yra komunistinė santvarka. Lietuva iš visų pusių apsupta, išskyrus Baltijos jūrą, kuri komunistinių valstybių taip pat saugoma, kaip ir sausumos sienos.

Kitoje pusėje Baltijos jūros "kapitalistinės" sistemos socialistų valdomoji Skandinavija, kaip ir pati Suomija, savo širdyje nepriklausomybei simpatizuoja, bet viešai už Lietuvos nepriklausomybę nekovos, kaip geriausiai atveju, ir Amerika nėjo kovoti.

Sia proga, talpiname ištisą 35 valstybių atstovų pasirašytąjį dokumentą, išverstą į lietuvių kalbą. Iš jo paaiškės, kas Helsinky nutarta, ko siekiama ir ko galima tikėtis.

Baigiamasis Aktas

Atkelta iš 5 psl.

pareiškia, kad jos gerbs ir vykdys savo santykiuose viena su kita taip pat ir šiuos nuostatus, atitinkančius deklaruojamus principus, kuriais dalyvaujančios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose:

— Įgyvendinti ir reikšti visais būdais ir visomis formomis, kurias jos laikys tinkamomis, pareigą vengti grasinimo jėga arba jos naudojimo santykiuose viena su kita.

— Vengti bet kurio ginkluotųjų pajėgų panaudojimo, nesuderinamo su Suvienytųjų Nacijų Organizacijos įstatų tikslais bei principais ir su principu, kuriais dalyvaujančios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose, Deklaracijos nuostatais, prieš kitą dalyvaujančią valstybę, ypač vengti įsiveržimo arba jos teritorijos užpuolimo.

— Vengti visų jėgos demonstravimų, kuriais siekiama priversti kitą dalyvaujančią valstybę atsisakyti visiško savo suvereninių teisių įgyvendinimo.

— Vengti bet kurio ekonominės prievartos akto, kuriuo siekiama pajungti savo interesams kitos dalyvaujančios valstybės įgyvendinimą teisių, kurios būdingos jos suverenumui, ir tuo užsitikrinti bet kuriuos pranašumus.

— Imtis efektyvių priemonių, kurios savo apimtimi ir pobūdžiu galiausiai yra žingsniai į visuotinį ir visišką nusiginklavimą, griežtai ir efektyviai kontroliuojamą tarptautiniu mastu.

— Padėti visomis priemonėmis, kurias kiekviena iš jų laikys tinkamomis, sukurti tautų savitarpio pasitikėjimo ir gerbimo atmosferą, atitinkančią jų įsipareigojimus vengti agresyvių karų propagandos arba bet kurio jėgos naudojimo ar grasinimo panaudojimo jėga, nesuderinamą su Suvienytųjų Nacijų tikslais ir su principu, kuriais dalyvaujančios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose, Deklaracija, prieš kitą dalyvaujančią valstybę.

— Dėti visas pastangas išspręsti bet kuriuos ginčus tarp jų, kurie, toliau būdami, galėtų kelti grėsmę tarptautinės taikos ir saugumo Europoje palaikymui, tik taikiomis priemonėmis, pirmiausia, stengtis išspręsti ginčus Suvienytųjų Nacijų Organizacijos įstatų 33 straipsnyje nurodytomis taikiomis priemonėmis.

— Vengti bet kurių veiksmų, kurie galėtų apsunkinti taikų ginčų tarp dalyvaujančių valstybių sureguliojimą.

(ii) Dalyvaujančios valstybės,

patvirtindamos savo pasiryžimą spręsti savo ginčus, kaip tai nustatyta taikaus ginčų sureguliojimo principu;

įsitikinusias, kad taikus ginčų sureguliojimas yra papildymas jėgos arba grasinimo jėga nenaudojimui ir kad abu šie veiksniai yra esminiai, nors ne išimtiniai, tvarkai ir saugumui palaikyti bei stiprinti;

norėdamos sustiprinti ir tobulinti savo turimas taikaus ginčų sureguliojimo priemones;

1. Yra tvirtai pasiryžusios toliau svarstyti ir ruošti visuotinai priimtina metodą taikiam ginčų sureguliojimui, skirtam papildyti esamas priemones, ir šiuo tikslu toliau dirbti, nagrinėjant „Konvencijos dėl Europos taikaus ginčų sureguliojimo sistemos projektą“, Šveicarijos pateiktą antrajame Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo etape, kaip ir nagrinėjant kitus su juo susijusius ir tokiam metodui parengti skirtus pasiūlymus.

2. Priima nutarimą, kad Šveicarijos kvietimu bus sukauptas visų dalyvaujančių valstybių ekspertų Pasitarimas, kurio tikslas įvykdyti 1 punkte išdėstyta užduotį tolesnių žingsnių po pasitarimo, apibūdintu skyriuje „Tolesni žingsniai po pasitarimo“, ribose ir laikantis jų procedūrų.

3. Šis ekspertų pasitarimas įvyks po dalyvaujančių valstybių užsienio reikalų ministrų paskirtu atstovų susitikimo, užplanuoto sutinkamai su skyriumi „Tolesni žingsniai po pasitarimo“ 1977 metams; šio ekspertų pasitarimo darbo rezultatai bus pateikti vyriausybėms.

2.

Dokumentas apie pasitikėjimo stiprinimo priemones ir kai kuriuos saugumo bei nusiginklavimo aspektus

Dalyvaujančios valstybės,

norėdamos pašalinti įtempimo, kuris gali būti tarp jų, priežastis, ir tuo prisidėti savo indėliu prie taikos ir saugumo pasaulyje stiprinimo;

tvirtai pasiryžusios stiprinti pasitikėjimą tarp savęs ir tuo padėti stiprinti stabilumą ir saugumą Europoje;

tvirtai pasiryžusios taip pat vengti savitarpio santykiuose, kaip ir apskritai savo tarptautiniuose santykiuose, jėgos naudojimo arba grasinimo jėga tiek prieš teritorinį bet kurios valstybės vientisumą ar politinę nepriklausomybę, tiek ir kuriuo nors kitu būdu, nesuderinamą su Suvienytųjų Nacijų Organizacijos tikslais ir su priimta šiame Baigiamajame Akte principu, kuriais dalyvaujančios valstybės vadovausis savitarpio santykiuose, Deklaracija;

pripažindamos, jog būtina padėti mažinti pavojų, kad kils ginkluotas konfliktas, neteisingai bus suprasta arba ne-

teisingai įvertinta karinė veikla, kuri galėtų sukelti būstų, ypač sąlygomis, kai dalyvaujančios valstybės neturi aiškios ir savalaikės informacijos apie tokios veiklos pobūdį;

atsižvelgdamos į samprotavimus, susijusius su pastangomis mažinti įtempimą ir prisidėti prie nusiginklavimo; pripažindamos, kad keitimasis pagal kvietimą stebėtojais karinėse pratybose prisidės prie kontaktų ir savitarpio supratimo;

išnagrinėjusios klausimą dėl išankstinio painformavimo apie stambius kariuomenės perdislokavimus pasitikėjimo stiprinimo požiūriu;

pripažindamos, kad yra kitų priemonių, su kurių pagalba atskirbs valstybės gali papildomai prisidėti savo indėliu prie jų bendrų tikslų pasiekimo;

įsitikinusias, kaip politiškai svarbu iš anksto informuoti apie stambias karines pratybas, kad būtų prisidėta prie savitarpio supratimo ir prie pasitikėjimo, stabilumo ir saugumo stiprinimo;

prisiimdamos kiekvienos iš jų atsakomybę už tai, kad būtų prisidėta prie šių tikslų ir kad ši priemonė būtų įgyvendinama sutinkamai su suderintais kriterijais ir sąlygomis, kas esminga šiems tikslams pasiekti;

pripažindamos, kad ši priemonė, išplaukdamas iš politinio sprendimo, paremta savanorišku pagrindu; priėmė štai ką:

I.

Išankstinis informavimas apie stambias karines pratybas

Jos informuos apie savo stambias karines pratybas visas kitas dalyvaujančias valstybes įprastiniais diplomatiniais kanalais sutinkamai su šiais nuostatais:

Informacijos bus teikiamos apie stambias karines sausumos kariuomenės pratybas, dalyvaujant iš viso daugiau kaip 25 000 žmonių, rengiamas savarankiškai arba bendrai su bet kuriais galimais karo aviacijos arba karo laivyno komponentais (šiuo kontekste žodis „kariuomenė“ apima ir amfibijų bei oro desanto kariuomenę). Amfibijų arba oro desanto kariuomenės savarankiškų pratybų atveju arba bendrų pratybų, kuriose ji dalyvauja, atveju ši kariuomenė bus taip pat įskaitoma į šį skaičių. Informacijos taip pat gali būti teikiamos bendrų pratybų atveju, kurios nepasiekia aukščiau minėto skaičiaus, bet kuriose dalyvauja sausumos kariuomenė kartu su žymiu amfibijų kariuomenės arba oro desanto kariuomenės, arba vienos ir kitos skaičiumi.

Informacijos bus teikiamos apie stambias karines pratybas, kurios rengiamos Europoje kurios nors dalyvaujančios valstybės teritorijoje, taip pat, jeigu tai pritaikoma, gretimame jūrų rajone ir oro erdvėje.

Jeigu dalyvaujančios valstybės teritorija yra už Europos ribų, išankstinės informacijos turi būti teikiamos tik apie pratybas, kurios rengiamos 250 kilometrų ribose nuo jos sienos, atgręžtos į bet kurios kitos dalyvaujančios Europos valstybės pusę arba bendros su ja, tačiau dalyvaujančiai valstybei nėra reikalo informuoti tuo atveju, kai šis rajonas taip pat ribojasi su jos siena, atgręžta į nedalyvaujančios ne Europos valstybės pusę arba bendros su ja.

Informacijos bus teikiamos prieš 21 dieną arba daugiau iki pratybų pradžios arba, esant artimiausiai galimybei, iki jų pradžios datos, jeigu pratybos bus numatytos per trumpesnį laiką.

Informaciją sudarys žinios apie pratybų pavadinimą, jeigu jis suteikiamas, bendrą pratybų tikslą, dalyvaujančias jose valstybes, dalyvaujančios kariuomenės tipą arba tipus ir skaičių, rajoną ir numatomą jų laiką. Dalyvaujančios valstybės taip pat, jeigu galima, teiks atitinkamą papildomą informaciją, konkrečiai, tokią, kuri liečia dalyvaujančių pajėgų komponentus ir jų pajėgų įtraukimo laiką.

IŠANKSTINIS INFORMAVIMAS APIE KITAS KARINES PRATYBAS

Dalyvaujančios valstybės pripažįsta, kad jos gali padėti toliau stiprinti pasitikėjimą ir stiprinti saugumą bei stabilumą ir šiuo tikslu taip pat gali informuoti apie mažesnio masto karines pratybas kitas dalyvaujančias valstybes, ypač tas, kurios yra arti tokių pratybų rajono.

Tuo pačiu tikslu dalyvaujančios valstybės taip pat pripažįsta, kad jos gali informuoti apie kitas savo rengiamas karines pratybas.

KEITIMASIS STEBĖTOJAIS

Dalyvaujančios valstybės kvies kitas dalyvaujančias valstybes, savanoriškai ir dvišaliu pagrindu, savitarpiskumo ir geros valios visų dalyvaujančių valstybių atžvilgiu dvasia, siūsti stebėtojus būti karinėse pratybose.

Kviečiančioji valstybė kiekvienu atveju nustatys stebėtojų skaičių, jų dalyvavimo tvarką bei sąlygas ir teiks kitą informaciją, kurią ji gali laikyti naudinga. Ji užtikrins atitinkamas sąlygas ir svetingumą.

Kvietimas bus siunčiamas įprastiniais diplomatiniais kanalais kiek galima laiku.

IŠANKSTINIS INFORMAVIMAS APIE STAMBIUS KARIUOMENĖS PERDISLOKAVIMUS

Sutinkamai su baigiamosiomis Helsinkio konsultacijų rekomendacijomis dalyvaujančios valstybės išnagrinėję klausimą dėl išankstinio informavimo apie stambius kariuomenės perdislokavimus kaip pasitikėjimo stiprinimo priemonės.

Atitinkamai dalyvaujančios valstybės pripažįsta, kad jos gali savo nuožiūra ir, siekdamas prisidėti prie pasitikėjimo stiprinimo, informuoti apie stambius savo kariuomenės perdislokavimus.

Nukelta į 7 psl.

Jurgis Janušaitis

The New York Times rugpjūčio 2 laidoje pirmame puslapyje dėjo per dvi skiltis Jurgio Janušaitio iš Chicago nuotrauką ir James Wooten straipsnį *Baltic Americans Saddened by Pact*. Wooten, kalbėdamasis su Janušaičiu, rašo, kad jis Amerikoje visko turi, išskyrus savo gimtąją šalį. Tą patį galėtų pasakyti bet kur Amerikoje gyveną pabaltiečiai, jausdami širdy kartėlį, kad „prezidento Fordo parašas Helsinky atidavė sovietams visiems laikams Lietuva, Latvija ir Estija“...

Autorius susitiko su gen. konsule Juzefa Daužvardiene, ALTOs reikalų vedėja Irena Blinstrubienė ir kun. Juozu Prunskiu, iš jų pareiškimų surašė, kokias kultūrinės ir ekonominės institucijas sukūrė šiame krašte laisvieji lietuviai ir kaip praturtino Ameriką.

WASHINGTONE GINA PAVERGITUOSIUS

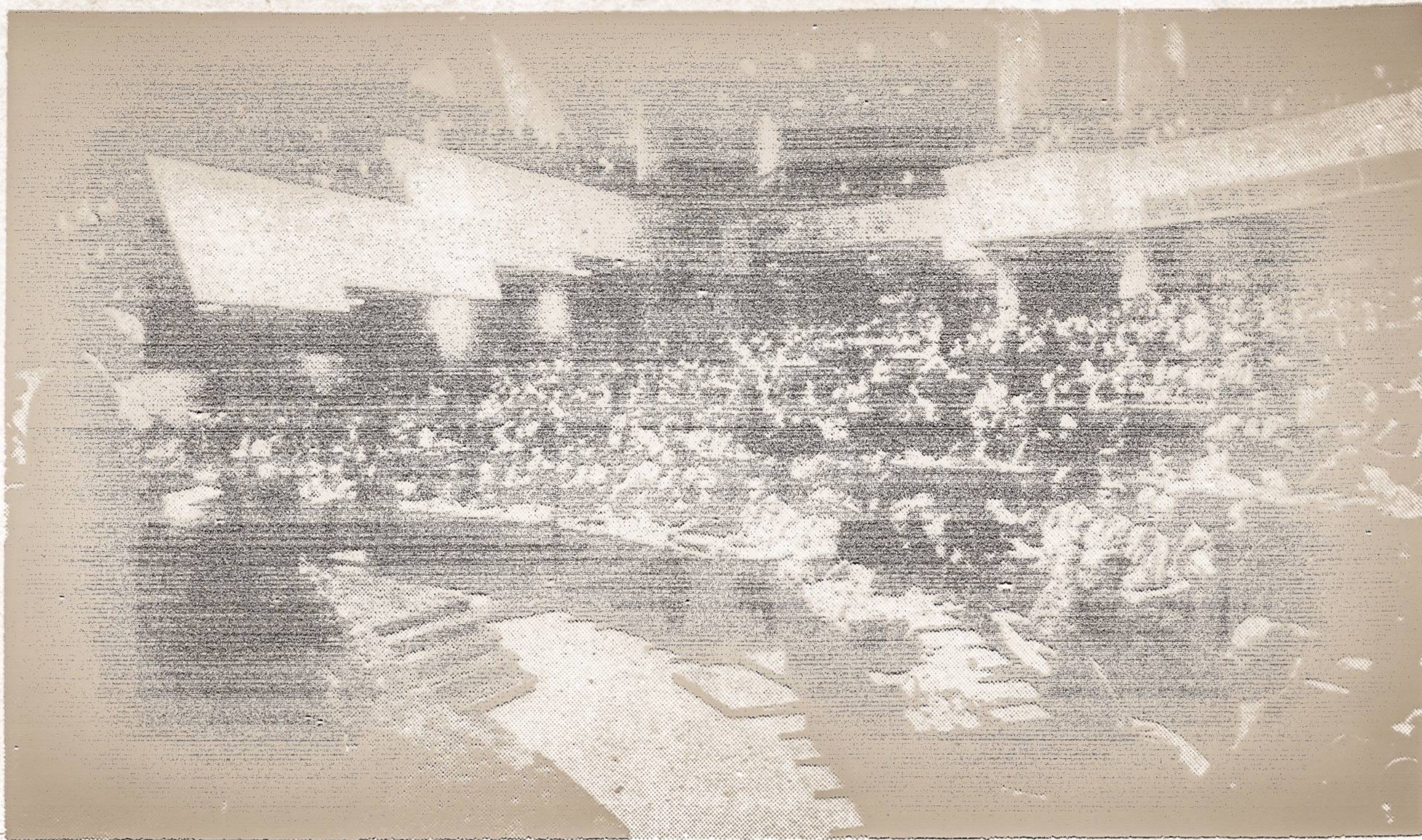
Kongresmanas P. W. Rodino, Jr. (dem., N. J.) Atstovų Rūmuose pasakė labai palankią pavergtoms tautoms kalbą. Pabrėžė, kad Sovietų Sąjunga vykdo politinį ir kultūrinį Rytų Europos pavergtų tautų smaigimą. Dešimtys milijonų žmonių negali džiaugtis pagrindinėmis žmogaus laisvėmis. Artinantis 200 m. JAV nepriklausomybės sukakčiai, turime prisiminti, kad daugelis nepriklausomybės neturi ir JAV privalo būti atsidavusios pagalbai visoms tautoms pasiekti laisvę.

Teroras, trėmimai, rusifikacija, apribojimai siekiantiems aukštojo mokslo, religinis persekiojimas, nuosavybės atėmimas, policinė prievata ir viešo gyvenimo kontrolė neturi būti pateisinama ar ignoruojama. Tai tragiškos neteisybės, kalbėjo kongr. Rodino.

PREZIDENTO PAŽADAS LIETUVAI TILPO VALSTYBĖS DEPARTAMENTO BIULETENY

Valstybės departamentas plačiai siuntinėja savo biuletenius: The Department of State News Release. Vieną leidinį paskyrė prezidento Fordo kalbai, liepos 25 d. pasakytai etninių grupių vadams Baltuosiuose Rūmuose, Helsinkio konferencijos išvakarėse. Toje savo kalboje kaip žinoma, prez. Ford pabrėžė: „Aš galiu užtikrinti jus kaip vienas, kuris seniai domiuosi tuo klausimu, kad JAV niekada nepripažino Lietuvos, Latvijos ir Estijos inkorporavimo į Sovietų Sąjungą ir to nedaro dabar. Mūsų oficialios nepripažinimo politikos neliečia Europos Saugumo Konferencijos rezultatai“. Ta garantija dabar išspausdinta oficialiame Valstybės departamento leidinyje 1975 m. liepos 25 d.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

Bendras vaizdas iš Helsinkio konferencijos. Kalba JAV. Prezidentas Ford.

Ta pačia dvasia Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarime dalyvaujančios valstybės toliau svarstys klausimą dėl išankstinio informavimo apie stambius kariuomenės perdislokavimus, turėdamos galvoje, konkrečiai, patyrimą, įgytą, įgyvendinant priemones, kurios išdėstytos šiame dokumente.

KITOS PRIEMONĖS PASITIKĖJIMUI STIPRINTI

Dalyvaujančios valstybės pripažįsta, kad yra kitų priemonių, kuriomis galima padėti siekti jų bendrų tikslų. Konkrečiai, jos, reikiamai atsižvelgdamos į savitarpiskumą ir siekdamos geresnio savitarpio supratimo, remsi keitimąsi pagal kvietimą tarp karinio personalo, įskaitant kariuomenės delegacijų vizitus.

Norėdamos padaryti indėlį į savo bendrą tikslą — pasitikėjimo stiprinimą — svaresnį, dalyvaujančios valstybės, vykdydamos savo karinę veiklą rajone, kurį apima išankstinio informavimo apie stambias karines pratybas nuostatai, reikiamai atsižvelgs į šį tikslą ir jį gerbs.

Jos taip pat pripažįsta, kad patyrimas, įgytas, įgyvendinant aukščiau išdėstytus nuostatus, kartu su tolesnėmis pastangomis galėtų padėti vystyti ir plėsti priemones, kuriomis siekiama stiprinti pasitikėjimą.

II.

Su nusiginklavimu susiję klausimai

Dalyvaujančios valstybės pripažįsta, kad jos visos suinteresuotos pastangomis mažinti karinę konfrontaciją ir prisidėti prie nusiginklavimo, kurios turi papildyti politinį įtempimo mažinimą Europoje ir sustiprinti jų saugumą. Jos įsitikinusios, kad būtina imtis efektyvių priemonių šiose srityse, kurios savo apimtimi ir pobūdžiu galiausiai yra žingsniai į visuotinį ir visišką nusiginklavimą, griežtai ir efektyviai kontroliuojamą tarptautiniu mastu, ir kurios turi padėti sustiprinti taiką ir saugumą visame pasaulyje.

Prezidentui Fordui išvykus į Helsinkį, prie Baltųjų Rūmų budėjo ir demonstravo lietuviai, latviai ir estai.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d

III.

Bendri samprotavimai

Apsvarstius pažiūras, pareiktas įvairiais klausimais, susijusiais su saugumo Europoje stiprinimu bendromis pastangomis padėti mažinti įtempimą ir prisidėti prie nusiginklavimo, dalyvaujančios valstybės, kai jos įtrauktos į tokias pastangas, šiame kontekste vadovausis, konkrečiai, šiais esminiais samprotavimais:

— savitarpiskai papildantis politinių ir karinių saugumo aspektų pobūdis;

— savitarpio santykis tarp kiekvienos dalyvaujančios valstybės saugumo ir saugumo Europoje apskritai ir santykis, kuris platesniame pasaulinio saugumo kontekste yra tarp saugumo Europoje ir saugumo Viduržemio jūros rajone;

— visų Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarime dalyvaujančių valstybių saugumo interesų, savybingų jų suvereninei lygbei, gerbimas;

— svarbumas, kad forumų, kuriuose vyksta derybos, dalyviai rūpintųsi teikti tinkamą pagrindą kitoms Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarime dalyvaujančioms valstybėms informaciją apie atitinkamą vystymąsi, pažangą ir rezultatus, ir iš kitos pusės pateisintą bet kurios iš tų valstybių suinteresuotumas, kad jos pažiūros būtų apsvaistytos.

Baigiamajame Akte taip pat yra skyriai apie bendradarbiavimą ekonomikos, mokslo bei technikos ir aplinkos srityje; bendradarbiavimas kituose sektoriuose (transporto vystymas, turizmo vystymas, ekonominiai ir socialiniai migracijos darbo jėgos aspektai, kadru ruošimas); klausimai, susiję su saugumu ir bendradarbiavimu Viduržemio jūros rajone. Dokumente yra skyrius apie bendradarbiavimą humanitarinėse ir kitose srityse, įskaitant kontaktus tarp žmonių, keitimąsi informacija, bendradarbiavimą ir mainus kultūros srityje, bendradarbiavimą ir mainus švietimo srityje. Baigiamajame dokumento skyriuje kalbama apie tolesnius žingsnius po pasitarimo.

AUSTRALAI PANAIKINS WITLAM NUTARIMĄ PRIPAŽINTI PABALTIJŲ SOVIETAMS

Australijos parlamento vadovas Frazer, vertindamas neseniai išleista knygą apie Pabaltijo valstybes, pareiškė, kad liberalai, išstūmę Witlamo vadovaujamus darbiečius, panaikins Australijos valdžios nutarimą pripažinti Lietuvos, Latvijos ir Estijos prijungimą prie Sovietų Sąjungos.

Buvęs Australijos premjeras tvirtina, kad darbiečių Witlamui nebuvo jokio reikalo pripažinti Lietuvos, Latvijos ir Estijos Sovietų Sąjungai.

Britų vyriausybė nesirengia pripažinti Pabaltijo kraštų Sovietų Sąjungai

Rugp. 5 d. premjeras Harold Wilson informavo Britų parlamentą apie Helsinkio konferenciją ir svarbiausius Helsinkio nutarimus. Vienas parlamento narys paklausė, ar Helsinkio konferencija nustatė Rytų Europos sienas.

— Jis atsakė, kad sienų klausimas Helsinkio konferencijoje nebuvo svarstomas. Oderio siena nebuvo pripažinta prieš Helsinkio konferenciją, ji nepripažinta ir šiandien. Sienas nustatys Europos taikos konferencija.

Kitas parlamento narys paklausė, ar pasikeitė Pabaltijo valstybių statusas. — Lietuva, Latvija ir Estija yra sovietų valdomos de facto, bet Britų valdžia sovietams nepripažįsta tų kraštų Sovietams de jure.

PRIEŠ SOVIETŲ INTERPRETACIJA

Lietuvos reikalus nuoširdžiai gina kongresmanas Fr. Annunzio (dem. Ill.). Viename pareiškime jis pabrėžė, kad neatitinka tikrybei Sovietų Sąjungos užkariavimus antrojo Pasaulinio Karo metu. Tokia interpretacija, pabrėžė kongr. Annunzio, yra priešinga pakartotiniams JAV Valstybės departamento pareiškimams, kad JAV-bės laikosi Baltijos kraštų užgrobtimo nepripažinimo politikos.

DAUGĖJA LIETUVOS GYNĖJŲ

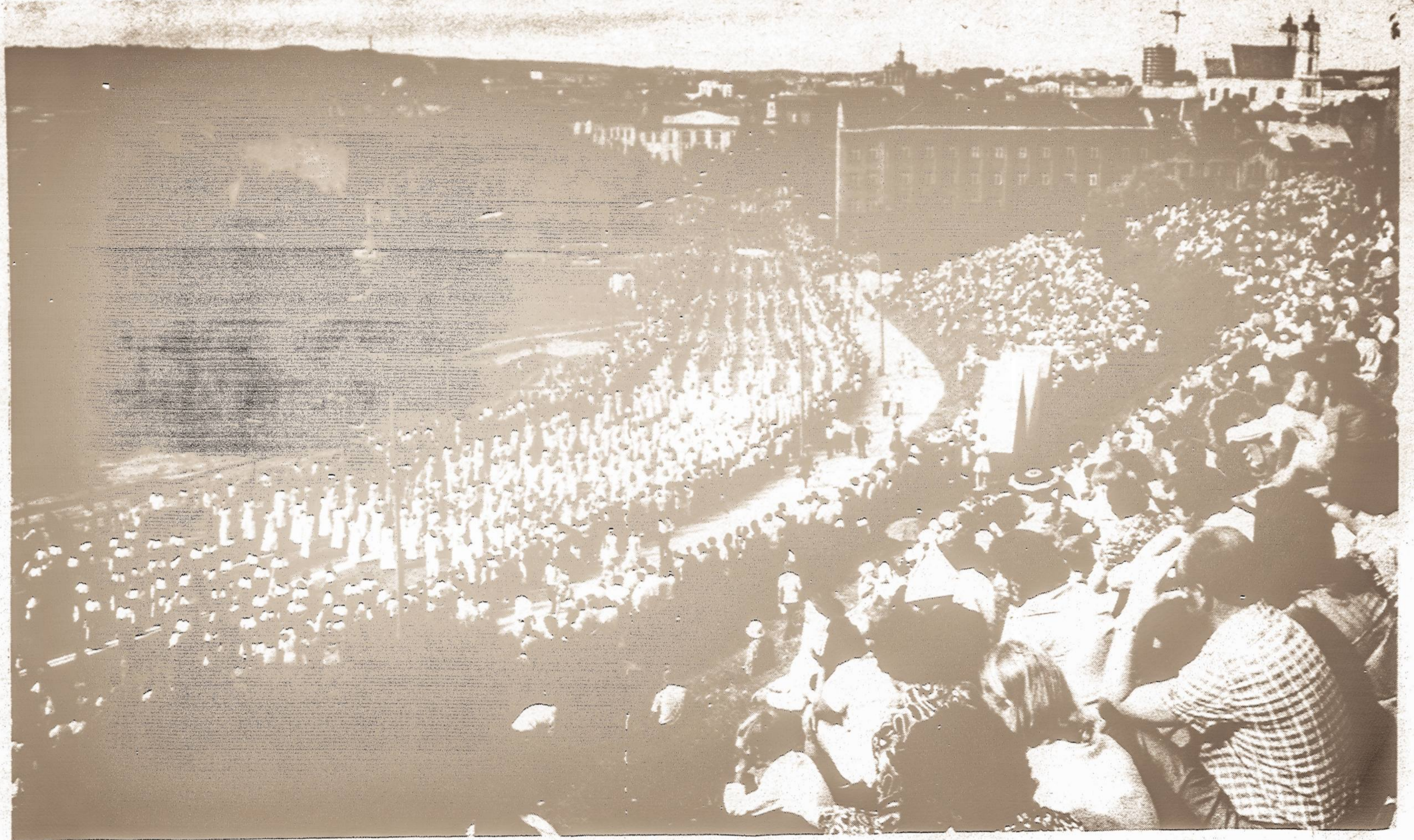
Laikraštiniukas Henry J. Taylos Baltimore News American paskelbė palankų straipsnį Baltijos valstybėms. Priminė Sovietų karinę jėgą įvykdytą okupaciją, didelius trėmimus, kada šiaurės Rusija virto didžiausiu istorijoje kapinynu. Straipsnį baigė: "Jeigu net ir mažiausių Afrikos ir Azijos valstybių balsui skiriamas dėmesys Jungtinėse Tautose, kaip gali Jungtinės Tautos ignoruoti seniai įsistiprinusius balsus išprievartautų Baltijos ir kitų kraštų, kurie šaukiasi bentgi demaskuoti Sovietų Sąjungos baisius veiksmus".

APIE S. KUDIRKĄ RAŠO IR READER'S DIGEST

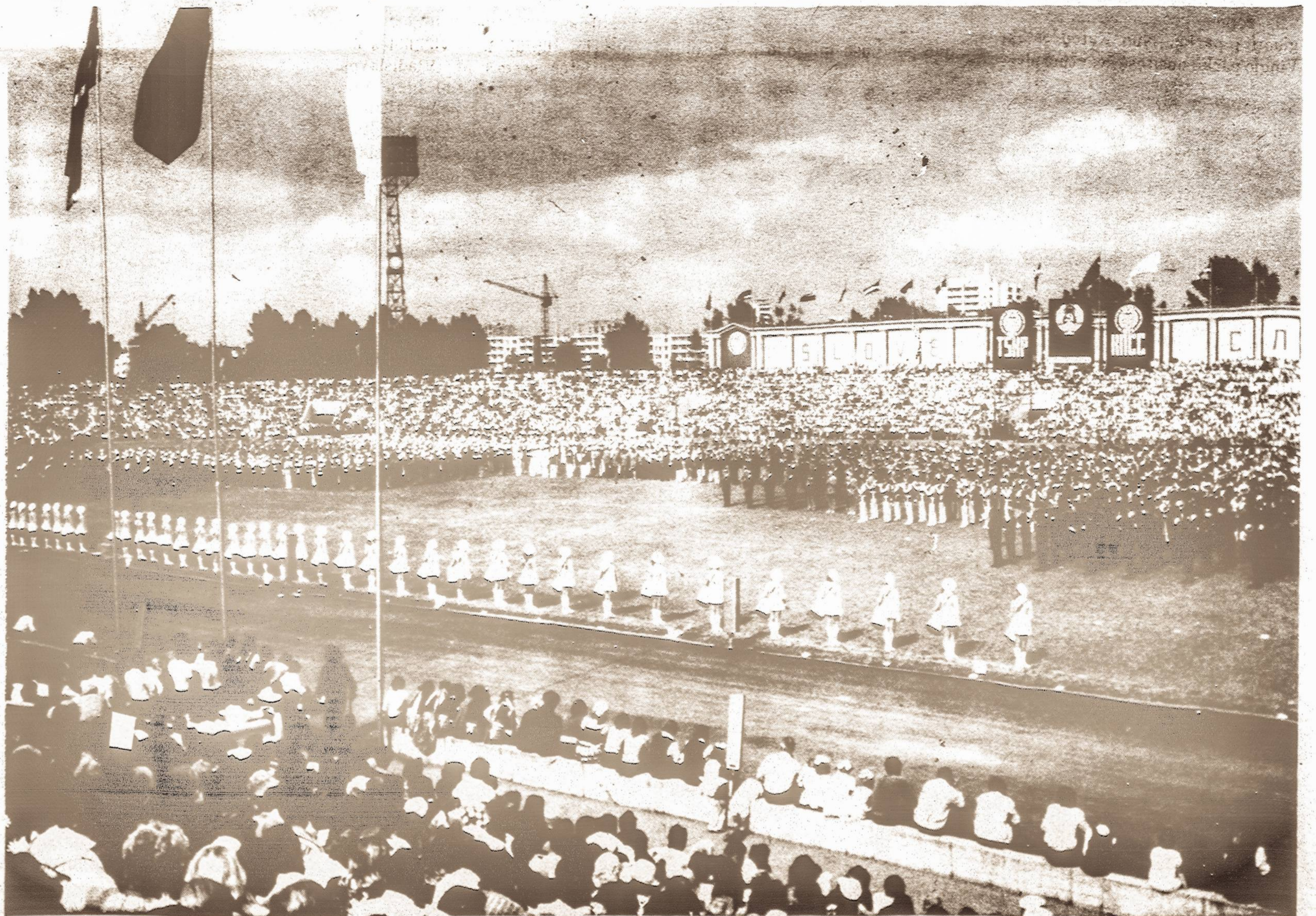
20 mil. tiražo Reader's Digest rugpiūčio laidoj patalpina Kenneth Y. Tomlinson 7 puslapių straipsnį apie Simą Kudirką.

Jame išsamiai pavaizduojama visi Simo Kudirkos pergyvenimai nuo šuolio į laisvę ligi per Sovietijos kalėjimus grįžimą į laisvę ir atvykimą į JAV.

Kai Vilnius alsavo dainų ir šokių ritmu...

Keletą valandų Vilniaus gatvėmis, kaip upe, Vingio parko linkui plaukė minios saviveiklių, iš visos Lietuvos suvažiavusių dalyvauti Dainų šventėje. Pražygiuojančiuosius karštai sutiko Vilniaus gyventojai, išėję į gatves, ar, kaip šioje nuotraukoje matyti, apsėdę Sierakauskio gatvės pakrausę.

Tai tik vienas vaizdas iš "Žalgirio" stadiono, kuriame buvo atlikta šokių programa. Stadiono pašoniais išsirikiavus būgnininkams, viduryje groja orkestrai. Publikos - kaip akys užmato priekyje ir aplinkai.

SEPTINTOJI DAINŲ ŠVENTĖ VILNIUJE

SALOMĖJA NARKĖLIŪNAITĖ

Liepos 18, 19 ir 20 dienomis Vilniuje įvyko septintoji Dainų šventė, kurios programos atlikime dalyvavo per 33 tūkstančius asmenų, pradedant penkiamečiu darželio auklėtiniais, baigiant aštuoniasdešimtmečiu liaudies šokių šokėju ar muzikantu.

Dalyviai buvo atrinkti iš trijų šimtų tūkstančių saviveiklininkų, kurie rungėsi savo rajonuose už teisę dalyvauti. O ir prieš pačią šventę, maždaug dvi savaites vyko įvairios varžybos laimėti premijas. Jury komisija valandų valandas išsėdėjo stebėdama, o paskui vertindama ir atrinkdama geriausius iš geriausių. Daugelis buvo apdovanojami, bet didžiausia premija visiems - pati šventė.

Šventės programa prasidėjo liepos 18 d. vakare Kalnų parke, kur pasirodė liaudies ansambliai - dainininkai estradoje ir šokėjai aikštėje, o aplinkiniai kalneliai buvo apsėsti žmonių; paaugliai buvo net į medžius išlipę. Programoje dalyvavo ir solistas Virgilijus Noreika. Dainos ir šokiai užtruko iki vėlumos. Vyriausiu Liaudies ansamblių vadovu ir režisierium buvo Lietuvos liaudies artistas V. Bartusevičius, vyriausioji baletmeisterė - artistė E. Morkūnienė ir vyriausias dailininkas - A. Purys.

Liepos 19 d. pavakarėm Vingio parko estradoje įvyko dainų koncertas. To koncerto atlikėjai jau nuo 2 val. popiet pradėjo grupiniai žygiuoti į parką. Nuo Katedros iki Vingio parko nusitęsė šventinė eiseną Lenino prospektu, Sierakauskio ir Čiurlionio gatvėmis. Su dainininkais žygiavo ir dirigentai priešakyje su vyriausiu šventės dirigentu Konradu Kavecku.

Kai paskutinės grupės atvyko į parką, jame jau buvo užimtos visos vietos. Po Dainų šventės organizacinio komiteto pirmininkės Leokadijos Diržinskaitės atidaromojo žodžio, nuskambėjus himnams, vyriausiam dirigentui Konradui Kaveckui buvo įteikta dirigento lazdelė.

Dirigentas Juozas Karosas, kuris šiemet sulaukė 85 m. amžiaus, Lietuvos Dainų ir šokių šventėje dirigavo kaimo kapelos orkestrą.

S. Narkėliūnaitės nuotr.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

Per 20,000 jungtinis choras, vyrų, moterų ir vaikų chorai, jungtinis styginis orkestras, kaimo kapelos, įvairių dirigentų diriguojamos atliko marga programą. Nuskambėjus paskutiniams jos garsams, publika dar ilgai nesiskirstė. Chorai gerbė savo vadovus, dainavo bendras dainas, kilo juos į viršų, puošė ažuolų lapų vainikais.

Liepos 20 d. centriniam "Žalgirio" stadione įvyko du šokių koncertai. Pirmajam saulė puikiai kaitino, o antrasis - neturėjo tokios laimės. Staiga užtelėjęs lietus pripildė aikštę vandens, kurio nepaisydami šokėjai savo programą vistiek atliko.

Stadione dalyvavo 10,000 šokėjų, kurių tarpe buvo įvairaus amžiaus: ir darželinukai, ir moksleiviai, ir pramoginių šokių šokėjai ir pagyvenusieji, su senoviškais kostiumais ir skrybėlėmis. Skyrium ir kartu grojo 600 muzikantų, jų tarpe ir pora kariškų orkestrų.

Pasibaigus programai, dar tebeaidint muzikos garsams ir daugiatūkstantinės publikos aplodismentams, stadiono taku, eiklių žirgų nešamosse karietose pralėkė Šokių dienos vadovai. Pirmojoje buvo vyriausias baletmeisteris ir meno vadovas Juozas Lingys. Šokių šventės muzikinis vadovas buvo kompozitorius E. Balsys, vyriausieji baletmeisteriai - J. Gudavičius, M. Vaitulevičiūtė, vyriausiais dailininkas - J. Surkevičius.

Dainų šventės dienomis Vilniuje buvo per pusę milijono gyventojų. Šalia nuolatinių vilniečių, tūkstančiai buvo atvykę iš kitų Lietuvos vietovių, jau neskaitant 33,000 šventės dalyvių. Arti šimto buvo svečių ir iš užsienių, jų tarpe iš JAV, Kanados, Australijos, Vokietijos, Belgijos ir kitur.

Dainų šventės Lietuvoje pradėtos ruošti nuo 1924 m. Tada Kaune įvykusioje šventėje dalyvavo apie 3 tūkst. žmonių. Antroji buvo 1928 m., dalyvaujant apie 6 tūkst., apie tiek pat dalyvavo ir trečiojoje dainų šventėje 1930 m. Pokario metais švenčių tradicija atgaivinta 1946 m. Vilniuje. Tada dalyvavo apie 12 tūkst. 1950 m. - 26,500, 1955 m. - 31 tūkst. Po to 1960 m. pirmą kartą šventė įvyko specialioje Vingio parko estradoje. 1965 ir 1970 metų dainų šventės padidino savo programą ir dalyvių skaičių. Šventės ir toliau bus rengiamos kas penkeri metai.

IŠEINA NAUJAS LEIDINYS APIE LIETUVĄ

Šiemet pasirodys naujas leidinys apie Lietuvą anglų kalba: "Lithuania". Jame suglaustai nupasakojama garbinga Lietuvos praeitis, laimėjimai nepriklausomybėje, priešpauža okupacijoje ir ypač išryškina Lietuvos teisę į laisvę ir nepriklausomybę. Leidinys bus patogus pasiūsti norintiems informacijų apie Lietuvą. Bus iliustruotas, patogaus nedidelio formato. Spaudai paruošė kun. Juozas Prunskis. Išleidžia Amerikos Lietuvių Taryba.

Vyriausiasis VII-osios Dainų šventės dirigentas Konradas Kaveckas ir Salomėja Narkėliūnaitė generalinės repetitijos metu prie Vingio estrados.

Mirė Marijona Rakauskaitė

Gilaus amžiaus sulaukus, liepos 17 d. Lietuvoje mirė Amerikos lietuviams gerai žinoma dainininkė - dramatinis sopranas - Marijona Rakauskaitė-Truikienė. Nuo 1924 iki 1948 metų ji Lietuvos operoje dainavo pirmajai partijai.

Ji buvo gimusi 1892 m. gegužės 30 d. Chicagoje. Mokėsi šv. Jurgio par. m-loje Chicagoje ir St. Mary's akad. St. Francis, Wis., kurią baigė su pagyrimais.

Muzikos pradžia gavo kartu su seserim Juozapina iš vienuolės nazarėtetės sesers M. Vladislavos. Dainavimo mokėsi Chicagoje Fine Arts Studijoje pas poniją Blair ir privačiai pas poniją Veresi Ettore Titto Ruffo. Į teatrinę bei muzikinę veiklą įsitraukė dar būdama mokykloje, dalyvavo V. Greičiaus suorganizuotame Keliaujančiame kvartete, kuris iširo jos dalyvei seseriai Juozapinai įstojus į vienuolyną (1912).

Po to dalyvavo Birutės chore, jo rengiamuose koncertuose ir atlikdavo pagrindinius vaidmenis statomose operetėse, pvz. Birutėje, Šienapiūtėje, Silvijoje, Čigonuose. Bailiajame daktare ir kt. Be to, vadovavo jaunučių chorui ir davė muz. pamokas.

Dirbdama Edison Co. kasininke, dalyvavo ir tos kompanijos statomose operetėse su simfoniniu orkestru. Laimėjusi dainininkų varžybose pirmą vietą, per Edisono Co. laikomą radio stotį Chicagoje padainavo lietuviškai dvi P. Sarpaliaus dainas. I pas. karo metu Morgan Symphony buvo nuolatine soliste.

Pakviesta į Valstybės Teatro operą, 1923 m. birželio mėn. nuvyko Lietuvon ir tų pačių metų vasarą dainavo K. Petrausko koncerte Palangoje, rudenį suruošė rečitalį Baltosios Gulbės salėje Kaune ir 1924 m. vasario 25 d. debiutavo operoje Carmen, atlikdama pagrindinį vaidmenį.

Rakauskaitė kaip stiprus dramatinis sopranas puikiai atliko ir sukūrė vaidmenis: Tosčą, Madame Butterfly, Lizą (Pikų dama), Aidą, Venerą (Tannhauser), Malelą (Ma-

donos brangenybės), Rachilę (Žydė), Maša (Dubrovski), Tamara (Demonas), Nedą (Pajacai), Ameliją (Kaukių balius), Gražiną, Santuzą (Cavalleria Rusticana), Madleną (André Chenier), Muzetą (Bohema) ir daugelį kitų.

Paruošti vaidmenis jai daug padėjo buvusi Maskvos operos primadona Olga Pavlova, gyvenusi Kaune, J. Tallat-Kelpša, o dramatinėse interpretacijose - Pavlovas.

Kaip prof. Juozas Žilevičius Liet. Enciklopedijoje rašė, Rakauskaitė buvo naujų kelių, improvizacijų ieškotoja. Ji pasižymėjo stipria dramine išraiška, kūrybine improvizacija, nepaprastai įdomia muzikine fraziruote, jos pačios sukurta.

Rakauskaitė 1937 m. buvo atvykusi į JAV aplankyti savo tėvų ir ta proga koncertavo įvairiose kolonijose.

Vokiečių okupacijos metu Lietuvoje jai, kaip amerikietei, nebuvo leista dainuoti operoje pagrindinius vaidmenis, teleista atlikti mažas ir nereikšmingas roles. Vėliau nuo 1944 ji dainavo operoje iki 1948 m. 1945 m. jai suteiktas Lietuvos TSR nusipelnusios artistės vardas. Išėjusi į pensiją, gyveno Kaune, kur ir pasimirė.

THE REAL MEANING OF PRESIDENT FORD'S TRIP TO HELSINKI

Joseph C. Harsch of the Christian Science Monitor comments on President Ford's trip to Helsinki.

FORD PREPARES TO 'RATIFY YALTA'

President Ford is going to Helsinki to ratify on behalf of his Republican Party the Yalta agreements entered into by Democratic President Franklin Roosevelt in 1945.

That, in essence, is the real meaning of the trip to Helsinki and of the document which the diplomats of 35 countries have finally brought to the point of signature.

Yalta was an acceptance, albeit reluctant, of a fact of life in those days. The Red Army had marched into Eastern Europe and already controlled every country and all the people east of Germany. It was getting ready to drive to Berlin.

At Yalta in 1945 President Roosevelt was under conflicting pressures. Winston Churchill was preoccupied with the presence of Soviet troops deep in classic Europe. He wanted the Allied armies to push eastward as fast and far as possible. He wanted to meet the Russians well east of the Elbe. He knew that where the armies came to rest, the future frontiers would probably be drawn.

But President Roosevelt was under pressure from his generals and admirals to get the Russians into the Japanese war. Japan was still unconquered. The Americans did not know how near, or far, they might be from the end of their resources. President Roosevelt, in effect, sacrificed some part of Eastern Europe for a Soviet promise to enter the Japanese war.

Was that sacrifice avoidable?

That has been a political issue in the United States ever since.

The Democrats were stuck with Yalta. Their President had accepted the fact of dominant Soviet military power in Eastern Europe. The American delegation at Yalta refused ever to use the phrase "sphere of influence". They denied then, and have stoutly denied ever since, that Yalta was an acceptance of a Soviet sphere of influence in Eastern Europe. But of course that is what did happen.

It can be argued that the Yalta documents were harmless, but were violated by the Soviets. The essential fact remains that where the various armies of the victorious Allies came to rest in the spring of 1945, there the frontiers were drawn. What was liberated by the Soviet armies became in fact a Soviet sphere of influence, and still is today - except for Yugoslavia, which liberated itself.

That was Yalta - an acceptance of the fact of Soviet armies in Eastern Europe.

But until now, Yalta has never been ratified by the Republican Party. From 1945 to today, thousands of Republicans have run for public office on denunciation of the Democrats over Yalta. And now the wheel has come full circle. The Republicans are in office. They want less troubled relations with the Soviet Union. They fathered "detente", and the detente of today is the lineal descendant of the Yalta agreements of 1945. And the Democrats are free to try to even the score by denouncing detente precisely as the Republicans once denounced Yalta.

Today the Democrats are in full cry over detente - with Sen. Henry Jackson of Washington leading the pack. To a reporter who remembers and covered the political warfare over Yalta, the words and the slogans are all familiar. Senator Jackson and his friends are saying precisely what the Republicans have been saying about Yalta from 1945 onward - until they captured the White House of today is defending the trip to Helsinki and detente with exactly the arguments used by the Democrats to defend Yalta.

As for the merits of the new-old argument:

President Roosevelt could not have prevented the establishment of a Soviet sphere of influence in Eastern Europe without being willing to engage in a new war against the Soviets who were then still official allies. Neither he nor the American people of those days were ready and willing to fight another war. Yalta itself did not give Eastern Europe to Moscow; but the unwillingness of the American people to fight a war against the Soviets did.

The situation today is precisely the same. Moscow's soldiers bestride Eastern Europe. They sustain regimes politically acceptable to the Kremlin. Those regimes cannot be overthrown and the people under them cannot be liberated without a war. And the American people are no more ready or willing to go to war against the Soviet Union today than they were in 1945.

Lith couple opens heart to refugees

By JUDY TOPINKA

A curiosity-seeking peek at the Vietnamese refugee colony at Ft. Chaffe, Ark., has turned Vytis Zalatorius into a man with a new-found family and with an even-greater-than before appreciation of the American way of life.

Zalatorius, 6535 W. 18th St., figured that he would stop by and see for himself how things were going at Ft. Chaffe and its 24,000 temporary boarders when he met Tran Hue, a former Vietnamese Army major with a wife and 10 children. After hearing Hue's story of destroyed cities and collapsing governments, moments of terror and loss of family and finally escape itself, Zalatorius agreed to sponsor the family.

"Without sponsorship, they would probably still be at Ft. Chaffe," says Zalatorius, who with his wife, Birute, are former citizens of Lithuania who remember their parents' comments on how hard it is to become established in a new land.

"That's what most people here fail to realize. These people are here. We have to find some place for them to live, jobs, a sense of dignity as we have promised. After all, would it be better to leave them as they are now, supported at public expense? They are hard working, competent and decent people. All they need is a chance."

And a chance is what the Hue family got courtesy of the Zalatorius family, their friends at work, and their neighbors. Mrs. Zalatorius, who works at the Heger Travel Bureau, 6118 Cermak Rd., enlisted the aid of the employees there to such an extent that the Hue Family became almost a "Heger project" as Zalatorius recounts.

They brought them food and clothing to help replace what the Salvation Army had given them as starters. Gifts from the Troy Store, Cermak Rd. and Ridgeland Ave., as well as from other merchants provided some of the things they needed.

Zalatorius, himself, asked Hue if he would take any kind of job available in order to get himself and his family on their feet. Hue agreed, and soon was working as the night watchman at Kerry Buick, 5312 Cermak Rd. Three of the couple's eight children are picking beans on a Streater farm, while five remain with their mother Luw Thi Huu at the four-room Chicago apartment found for them by Zalatorius.

"It has been some adjustment for them," says Zalatorius. "All of them have had on-and-off colds from the air conditioning they have experienced in our buildings. Still, they are happy that they have finally found a home. After all, they remember that Guam is still over-

loaded with 50,000 refugees waiting for empty spots in the American camps serving a temporary refugee centers. They know how long and hard the road has been for them."

The Hue family experienced many painful events before finding their way to their current home just a few blocks away from Chicago's Chinatown where it is comforting to them to be around other Orientals. Hue, himself, was in charge of munitions depots and involved in other Army duties in many south Vietnamese cities that fell, one after another, to Communist control.

Continued on page 14

D. R. Valiunas, Letitia Lynn plan marriage

Letitia Chandler Lynn

Angier Biddle Duke, Commissioner of Civic Affairs and Public Events, and Mrs. Duke of New York have announced the engagement of Mrs. Duke's daughter, Letitia Chandler Lynn, to Dominicus Rytas Valiunas, son of Dr. and Mrs. Joseph K. Valiunas of New Rochelle, N. Y., formerly of Kaunas and Siauliai, Lithuania.

A November wedding is planned. The future bride, daughter also of the actor Jeffrey Lynn of Tarzana, Cal., is a director at Odyssey House in New York. She graduated from Miss Porter's School and with the class of '71 from Smith College. Her mother is national co-chairman of the Population Crisis Committee.

Mr. Valiunas, who graduated from the Lawrenceville School and cum laude in 1971 from Amherst College, is vice president of Neris Transatlantic Minerals. His father, Dr. J. K. Valiunas, is president and board chairman of the Douglas Pocahontas Coal Company. He has been president of the Committee for the Liberation of Lithuania for the last 10 years. He also founded the Baltic World Conference.

... aukštųjų mokyklų diplomus
turi apie 120 tūkstančių asmenų.
Min. H. Zabulis

MINISTRAI

LTSR Aukščiausioji Taryba savo liepos 18 d. nutarime patvirtino naują ministrų tarybą, susidedančią iš 43 asmenų. Dauguma ministrų ir ministerijos rango komitetų vadovų lieka tie patys, nors paskirta arba patvirtinta 10 naujų. Ministrų t-bos pirmininku toliau lieka Gudijoje gimęs ir Nepriklausomybės laikais Tarybų Sąjungoje gyvenęs J. Maniušis. Jis pagal išsilavinimą ekonomistas ir inžinierius, 65 metų amžiaus.

Maniušis turi net penkis pavaduotojus. Pirmuoju paliko K. Kairys. Kiti pavaduotojai: L. Diržinskaitė-Piliušenko, kuri taip pat eina Lietuvos užsienio reikalų ministrės pareigas; valstybinės plano komisijos pirmininkas A. Drobnyš, Jurius Rusenka ir V. Vazalinskas. Tik Rusenka šioje grupėje yra naujas. Jis užėmė Pavelo Kulveco (Kulviečio) vietą. Atrodo, jo funkcijos panašios kaip V. Charazovo partijoje - tiesioginiai atstovauti Maskvos valiai.

Taip pat yra grupė ministerijų, taip vadinamų "sajunginių-respublikinių", kurių autonomija nedidelė. Tai Baldų ir medžio apdirbimo pramonės ministerija, kuriai vadovauti liko P. Kuryš; finansų min. su R. Sikorskiu priešakyje, Kultūros - su L. Šepečiu, Lengvosios pramonės su J. Ramanasku, kuris pakeitė 1929 m. gimimo A. Adomaitį. Lengvoji pramonė, į kurią įeina audinių, siuvinių, odos ir avalynės gamyba, yra nuo seno apleista ūkio šaka, ir jai vadovauti nėra lengva.

Tarp kitų sajunginių-respublikinių ministrų yra M. Buklys, Mėsos ir pieno pramonės min.; S. Dulskas - maisto pramonės M. Grigaliūnas - žemės ūkio, S. Jasiūnas - statybinų medžiagų pramonės, V. Kleiza - sveikatos apsaugos, A. Matulionis - miškų ūkio ir miško pramonės, P. Mickūnas - prekybos, K. Onaitis - ryšių ir J. Velička - melioracijos ir vandens ūkio, be jau minėtos užs. reikalų ministrės L. Diržinskaitės-Piliušenko.

Į Ministrų t-bą dar įeina visa eilė "komitetų" pirmininkų, kurie arba betarpiškai, arba dideliu mastu priklauso nuo savo viršininkų Kremliuje. Trys tokie komitetai tikrai veikia "prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos": Valstybės saugumo k-tas (KGB) su J. Petkevičiumi priešakyje, centrinės statistikos valdybos filialas, kuriam vadovauja K. Lengvinas, pakeitęs B. Dubasovą (Lietuvos rusą) ir Vyriausiosios materialinio techninio tiekimo valdybos Lietuvos skyriaus viršininku J. Kiriuščenka.

Kiti ministerinio ranko komitetai, kurie yra jau nebe "prie", o "Lietuvos TSR Ministrų Tarybos komitetai" yra: Liaudies kontrolės k-tas su pirmininku A. Barausku, Darbo resursų naudojimo k-tas su B. Gai-

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

Prie Baltijos jūros Palangoje

galu, kainų su M. Gruodžiu, kinematografijos - su Amerikos lietuviams žinomą buvusiu TS konsulu Washingtone E. Juškiu. Jis pakeitė 1930 m. gimimo V. Baniulį.

A. Aksomitas yra Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Valstybinio statybos reikalų komiteto pirmininkas, J. Januitis - Televizijos ir radijo komiteto pirm., V. Morkūnas, kuris pakeitė 48 m. amžiaus A. Dziską, - Profesinio techninio mokymo k-to pirmininkas ir J. Nekrošius, vietoje F. Bieliausko, yra Leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų k-to pirmininkas.

Pagal konstituciją, septynios ministerijos yra "respublikinės" arba vietinės reikšmės: Automobilių transporto ir plentų, kurios vadovu buvo vėl patvirtintas V. Martinaitis; kaimo statybos - ministras A. Bagdonas, Socialinio aprūpinimo - J. Pacevičienė, paveldėjusi šį postą iš T. Jančaitytės; statybos - min. R. Sakalauskas, švietimo - A. Rimkus, kuris paveldėjo šią ministeriją iš mirusio M. Gedvilo, vidaus reikalų - min. J. Mikalauskas ir Vietinės pramonės - min. G. Simenkenka. Pastaroji vieta turbūt vienintelė, kurią lietuviai mielai užleido rusui, nes planavimo ir resursų įstaigos jai skiria dar mažiau dėmesio negu lengvajai pramonei. Ji kontroliuoja žaislų, suvenyrų, skardos, virvių, siuvimo ir panašias mažas respublikinės reikšmės įmones.

Sekancijų ministerijų priklausomybė dėl įvykusios reorganizacijos nėra aiški, bet tikriausiai dauguma jų yra "sajunginės-respublikinės": Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo - ministras H. Zabulis, paruošų - min. L. Kareckas, teisingumo - min. A. Randakevičius, Buitinio gyventojų aptarnavimo - min. K. Plechavičius ir komunalinio ūkio - min. J. Šėrys.

Lietuvos ministrų kabinetas sudaromas kas ketveri metai.

Rugiapiūtė

Lietuvoje visu tempu vyksta derliaus nuėmimas. Laukuose dūzgia 50 tūkstančių traktorių, 10 tūkstančių kombainų ir 23 tūkstančiai sunvežimių. Žemės ūkio darbininkai, kurių priskaitoma 425 tūkstančiai,

turės apdirbti du milijonus 375 tūkstančius hektarų pasėlių. Truputį mažiau negu pusė jų apėti javais ir ankštinėmis kultūromis. Javų derlingumas dabar Lietuvoje yra 27 centneriai iš hektaro vidutiniškai, nors geriausieji ūkiai artėja prie 50 cent. ribos. (cent.=220 sv., ha=2,5 akro.) Kaime dabar dirba 28 tūkstančiai specialistų su aukštuoju ir specialiu viduriniu išsilavinimu.

Nežiūrint pažangos, žemės ūkis dar turi visą eilę neišspręstų problemų. Tai ūkininkų perkėlimas iš vienkiamų į kaimus, bėgimas iš kaimo į miestą, darbo jėgos atjauninimas, technikos tvarkymas, naujosios statybos, mineralinių trąšų tiekimas ir kt. Nors Lietuva specializuojasi gyvulininkystėje, pvz., kiaulių skaičius per praėjusius metus tepadidėjo tik vienu procentu. O juk kiauliena Lietuvos žmonėms yra pagrindinė mėsa. Daug geriau yra su paukštiena, kurios gamyba per metus padidėjo 8%. Paukščių valstybiniame žemės ūkyje dabar Lietuvoje yra daugiau kaip 6 mil. Per pirmąjį šių metų pusmetį valstybei buvo parduota beveik 186 mil. kiaušinių. Tai tik maždaug pusė paukštinkystės produkcijos, nes kita tiek paukščių, pagal oficialią statistiką, yra laikoma privačiai. Plane numatyta ir dalinai jau vykdoma stambių specializuotų žemės ūkio įmonių statyba - paukščių, kiaulių, galvijų ir kitokių fermų.

Skenduoliai

Kai amerikoniukai 1971 m. vasaroje Lietuvoje, jie pastebėjo, kad lietuviškai už juos prasčiau plaukioja. Šį faktą patvirtina ir skęstančiųjų statistika. Lietuvoje per pirmuosius šešius šių metų mėnesius spėjo nuskęsti 271 žmogus. Tuo tarpu Amerikoje per visus metus tensuskėta maždaug 6,000. Taigi, proporcingai vertinant, Lietuvoje nuskęsta maždaug 7 kartus daugiau žmonių, negu čia. Paskutinė vandens nelaimė ten buvo vasaros pradžioje sugriuvęs pėsčiųjų tiltas per Nerį, kuris nusinešė ne vieną gyvybę.

Bet, birštoniečiai vandens nebijo. Jie šią vasarą pasistatė antrąjį plaukiojantį viešbutį - "Vandenį".

Jis įrengtas senoje baržoje. Prieš kelerius metus tokiu pat būdu buvo atremontuota "Undinė". Be ligonių, Birštone kasmet lankosi maždaug 10 tūkstančių turistų.

Mūzos

Liepos viduryje televizijos teatras Vilniuje pastatė pokarinę B. Dauguviečio pjesę "Nauja vaga", kurioje vaizduojami "laimingi" valstiečiai, gavę iš bolševikų žemės. Dauguvietis buvo vienas iš žymiausių Nepriklausomos Lietuvos režisierių. Jo duktė E. Kudabienė ir dabar vadovauja Kanados Hamiltono "Aukuro" trupei.

Lietuvos kino studijos filmuotojai Jurbarko rajone suka filmą apie baudžiavos laikus, kuris vadinsis "Pelenų diena". Režisierius S. Motiejūnas. Atskiri kadrai filmuojami Vytėnų pilyje, Smukučių malūne, Palekiuose ir Laukesose.

Dainų šventės išvakarėse buvo paskelbti metiniai respublikinių premijų laureatai. Literatūros ir meno srityje iš lietuvių šias premijas pelnė keletą kartų Amerikoje viešėjusi keramikė A. Ličkutė-Jusionienė ir taip pat čia buvęs rašytojas V. Reimeris. Kiti laureatai rašytojas J. Požėra, muzikas A. Račiūnas ir dailininkas J. Švažas.

Nemažiau įdomi yra solistės G. Kaukaitės-Žebriūnienės reabilitacija, suteikiant jai Lietuvos nusipelnusios artistės garbės vardą. Ši kristolinio balso dainininkė, stažavusi Milano La Skaloje, buvo patekus į partijos nemalonę po viešnagės Amerikoje. Ji buvo "praradusi" balsą ir kelerius metus tedainavo tik operos chore. Prieš kiek tai laiko jai buvo leista suruošti rečitalį, o dabar ir viešai gražintas jos pilnai užtarnautas geros solistės vardas.

Be Kaukaitės, tokius pat atžymėjimus gavo jos konkurentė solistė G. Apanavičiūtė, be to, dirigentė M. Dvarionaitė, aktorė D. Kazragytė ir kt.

LIETUVOS KAMERINIS ORKESTRAS GROJO SUOMIJOJE

Sauliaus Sondeckio vadovaujamas kamerinis orkestras dalyvavo tarptautiniame muzikos festivalyje Turku mieste (Suomijoje), kur atliko Mocarto, Rosinio, Šostakovičiaus ir lietuvių kompozitoriaus F. Bajoro kūrinius.

MALDININKAI IŠ LIETUVOS Į ROMA

Roma. - Iš Lietuvos buvo išleista į Romą 16 kunigų grupė, vadovaujama Panevėžio vyskupijos administratoriaus vysk. R. Kriščiūno; Šv. Metų proga atvyko liepos 8 d. į Romą. Jie buvo priimti pop. Pauliaus VI audiencijoje. Iš Romos išvyksta atgal liepos 22 d.

Liberty radijas praneša, kad nuo rugsėjo mėnesio pradėdamos kasdienės latvių ir estų kalbomos programos. Jos pradėtos liepos 5 ir 6 d., bet tik kartą savaitėje.

DARBINGAS SLA VASAROS POSĖDIS

Rugpjūčio 2 d. SLA centre New Yorke per keletą dienų posėdžiavo SLA Pildomoji Taryba. Nutarė daug svarbių nutarimų, kai kurie turėtų būti įdomūs ne vien Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nariams, bet ir visiems lietuviams.

Peržvelgta SLA veikla. Daug suširašinėjimų atlieka SLA Prezidentas, Sekretorė ir Išdininkė. Daugiausia techniško darbo atlieka SLA Centre. Stebėtina, kad daug laiškų tenka atsakinėti Prezidentui Povilui Dargiui ir Išdininkei Eufrosine Mikužiūtei. Kiek mažiau rašyti, bet daugiau lankyti Apskritis, Kuopas ir dalyvauti kitose organizacijose tenka Viceprezidentui Aleksandrui Chaplikui ir Išdo Globėjoms Josephine Mileriūtei ir Christine Austin. Dr. Kvotėjas Danielius Degesys sveikatos reikalais laiks nuo laiko parašo Tėvynėje ir kitoje lietuvių spaudoje sveikatos ir kitais reikalais, na, o kai priimami nauji nariai, jam tenka pasirašinėti nemaža priėmimo dokumentų.

Kaip ir kasmet, SLA Prezidentas, Sekretorė ir Išdininkė paruošė visų valstijų, kuriose SLA veikia, metinius raportus tų valstijų Apdraudų Departamentams.

SLA Prezidentas ir Sekretorė keliais atvejais posėdžiavo su SLA aktuarais, Insurance Departamentų pareigūnais ir kitų fraternalinių organizacijų vadovybėmis.

Pildomoji Taryba nutarė nariams mokėti dividendus, kai tik Aktuaras pabaigs reikalingus apskaičiavimus, SLA Centras dividendų čekius išsiųs. Tai numatoma atlikti dar šiais metais.

SLA Poilsio namams komisija, savo asmeniškų atostogų metu, buvo nuvykusi į kelias pajūrio vietas ir apžiūrėjo keletą namų. Pilnai Susivienijimo narių reikalams tinkamo namo dar nerasta.

SLA namas, 307 W. 30th St., New Yorke remontuojamas ir moderninamas. SLA rudens sezono veiklai patalpas jau bus baigtos ar sumodernintos.

Keletą kartų posėdžiavo vien SLA 90 m. sukaktuvinio vėjaus reikalais. Nauji nariai, ypač jaunimas, yra pirmiausia SLA darbu Susivienijimui stiprinti. O kad Susivienijimo stiprinimas reikiama ir visos lietuviškosios veiklos stiprinimą, visiems aišku.

Prezidentas ir sekretorė dalyvavo SLA 5-osios Apskritis New York-New Jersey veikėjų ir atstovų suvažiavime, kuriame buvo ir eilė SLA organizatorių ir kelių Kuopų atstovybės.

Beveik visi SLA Pildomosios Tarybos nariai, viena ar kita proga, kalba ir per lietuvių radijo Amerikoje, ypač vykstančio SLA 90 m. sukaktuvinio vėjaus reikalais.

Pildomosios Tarybos nariai visur pasakė kalbas ir apie SLA stovį. Pagal valstijų egzaminierius, smulkmeniška tyrinėjusius SLA organizacijos veiklą, visur su pasi-

tenkinimu buvo reikštos labai optimistinės apie SLA veiklą nuomonės, nes SLA stovi ant tikrai stiprių finansinių pagrindų.

Susivienijimui draugingas laikraštis Dirva labai nukentėjo dėl namo gaisro.

Patyrusi baisią laikraščio nelaimę, SLA Pildomoji Taryba nutarė paskirti vienkartinę pagalbą \$250 sumoje, tikėdamosi, kad ir kitos įstaigos bei pavieniai padegėlei pagelbės. Sena lietuvių tautos graži savybė - padegėliui pagelbėti.

TARĖSI SLA SEIMO REIKALAIS CHICAGOJE

Prez. Dargis su Chicagoje esančiais SLA Išdininke E. Mikužiūte ir Išdo Globėjomis Josephine Mileriūte ir Christine Austin kelis kartus posėdžiavo ir tarėsi ne vien vėjaus reikalais, bet ir SLA 6-osios Apskritis suvažiavime Chicagoje. Posėdžiavo ir ruošiamam SLA 90 metų sukaktuviniam Seimui susirinkimuose.

SLA 59-asis Seimas įvyks liepos 5, 1975 m., Pick Congress Hotel, 520 South Michigan Ave., Chicago, Ill.

Sesijos prasidės Florentine Room 9 val. ryto.

Liepos 7 d., cocktail 6 val. vakare to paties viešbučio Oxford Room, o banketas Windsor Room 7 val. v.

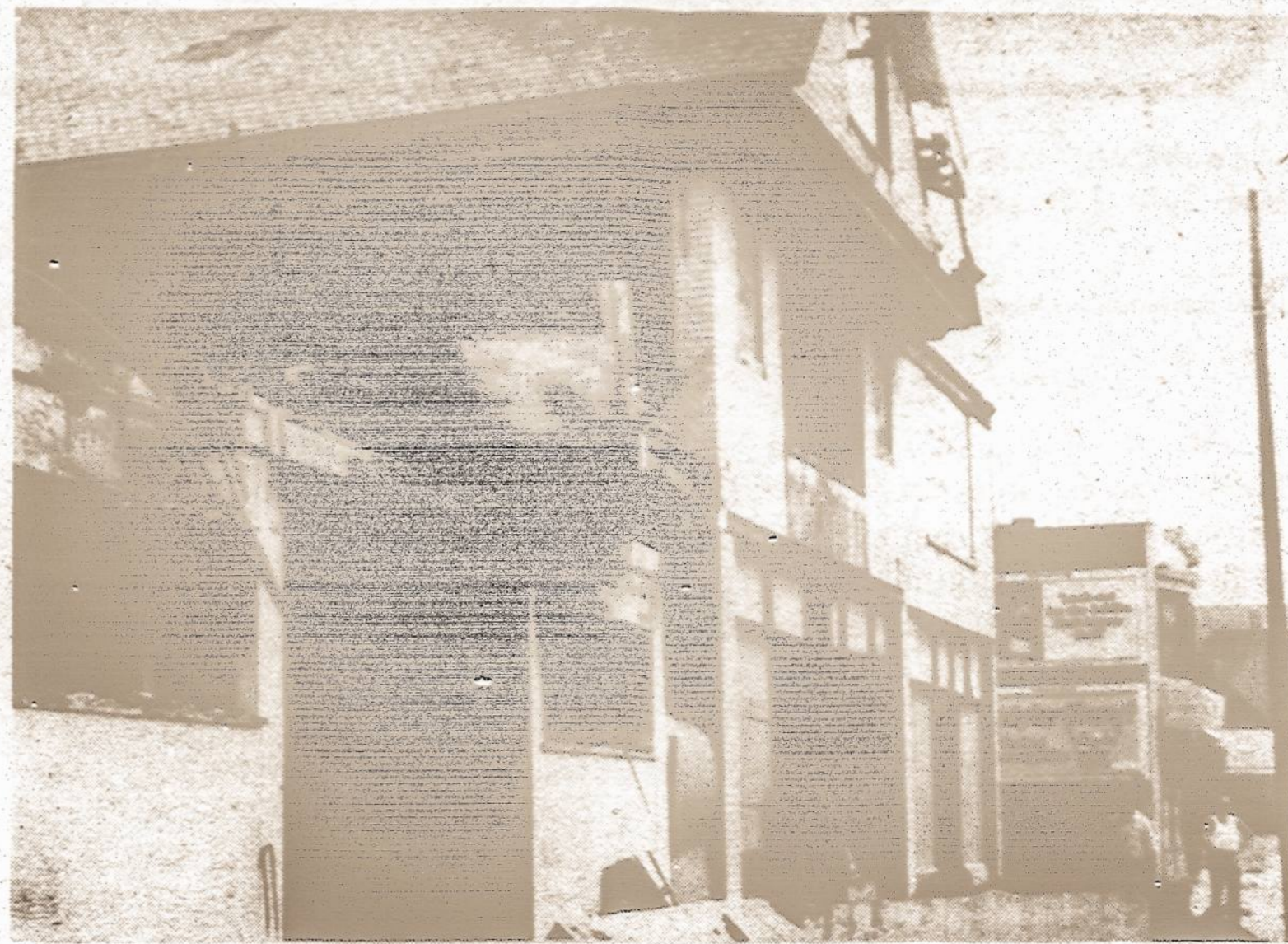
Amerikos nepriklausomybės 200 m. minėjimo proga numatoma iškilmingai sukaktį paminėti ir SLA seime, kuriame taip pat bus minima ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 90 m. sukaktis.

Programa bus paskelbta vėliau SLA 59-ajam Seimui Rengti Komisijos, Chicagoje. Ją sudaro SLA Chicagoje ir apylinkėje gyvenantieji SLA Pildomosios Tarybos Nariai, SLA 6-oji Apskritis ir Chicagoje veikiančių Kuopų veikėjai.

Pildomoji Taryba posėdžiavo ir su SLA Istorijos autoriais. Su pasitenkinimu tenka konstatuoti, kad SLA Istorijos paruošėjų: istoriko-žurnalisto Vytauto Širvydo, dr. Algirdo Budreckio, teisininko Antano Diržio ir žurnalisto Jono Valaičio darbai jau paruošti spaudai.

Brockton, Mass. įvyko Antrosios Apskritis suvažiavimas. Jame taip pat dalyvavo SLA Prezidentas P. P. Dargis ir viceprezidentas Aleksandras Chaplikas. Posėdžiavo ir su Naujosios Anglijos organizatoriais bei Kuopų atstovais.

Prie visų kitų darbų, SLA Prezidentas Povilas P. Dargis, kaip Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Prezidentas ir ALTO Tarybos narys, JAV Prezidento Gerald Ford kvietimu, dalyvavo ir etninių grupių pasitarime prieš Prezidento kelionę į Helsinkį tarptautiniams pasitarimams.

Apdegęs Dirvos namas. Tą pastatą turės nugriauti, nes yra pavojaus jam sugriūti.
V. Bacevičiaus nuotr.

DIRVA KELIASI IŠ PELENŲ

Ekonominės sąlygos lietuviškai spaudai bendrai nėra palankios. Bet dar sunkiau, jei ištinka kokia nelaimė. Šiomet savo 60-ties metų gyvavimo sukaktį besiruošiančią minėti Dirvą Clevelande liepos 30 d. ištiko tokia nelaimė. 2 val. ryto, kai laikraščio laida jau buvo atspausdinta, po 3 val. užsidegė kaimynystėje esantis pastatas ir netrukus išsiliepsnojęs gaisras sunaikino Dirvos komplektus, knygas, spaustuves ir fotografijos medžiagas. Laimingu būdu išgelbėta skaitytojų kartoteka, raštinė ir kompiuterinė rinkimo mašina.

Sutelktomis jėgomis Dirva jau vėl išeina, tik kiek skirtingesnės išvaizdos. Rugpjūčio 1 ir 2 dienomis Clevelande posėdžiavę Dirvos leidėjai ir redaktoriai apsvarstė esančią padėtį. Nutarta iš naujo atkurti Vilties draugijos leidyklą, kuri leis Dirvą.

Pradžiai Dirva išeis kartą per savaitę. Ateityje nutarta išgyti nuosavas patalpas, supirkti reikalingas mašinas ir priemones. Visa tai maždaug kaštuos apie \$60,000, iš kurių apie trečdalią žada sutelkti clevelandiečiai.

Išgirdę apie Dirvą ištikusią nelaimę, daugelis skaitytojų atskubėjo su aukomis. Pirmieji buvo chiegiečiai. Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos valdyba atskiru atsišaukimu kreipėsi į lietuvių visuomenę, prašydama ateiti laikraščiu į pagalbą.

Persiorganizavusi po gaisro ir keldamosi iš pelenų, Dirvos redakcija pirmajame po gaisro išėjusiame numeryje, tarp kitų dalykų, rašo: "Nepaprastai stiprina ir drąsina faktas, kad tuoj po nelaimės iš skaitytojų gavome daug laiškų kartu su finansine parama".

NEW BRITAINO LIETUVIAI SU TAUTYBĖMIS

Liepos 10 d. New Britaine prie Washington St. atidarytas didžiulis pastatas - automobiliams pasistatyti garažas, kuris yra 9-nių aukštų, ir jame galės tilpti per 650 automobilių. Šį garažą ketvirtadienį (7:10) atidarė miesto meras James Carey, per jį ištisai, aukštyn žemyn, pervažiuodamas.

Taiči ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį tą proga čia vyko lyg ir šventė-bazaras, tautybių pasirodymas, namų apyvokos daiktų parodėlės arba išpardavimas. Kai kurių tautybių daiktai buvo labai meniškai padirbti-išpiaustyti, išmarginti, pav. ukrainiečių Velykų margučiai, servetėlės ar kas kita. Tai priminė lyg jų liaudies meną.

Tarp daugybės tautybių buvo ir lietuviai su savo pyragais, duona, šaltibarščiais, tautinių raštų juostomis, kanklėmis, Vilniaus ir Kauno bažnyčių ar kitų pastatų paveikslais, kuriuos Marija-Elena Vaznelytė yra parsivežusi iš Lietuvos, ir kita.

Čia buvo ant stalo padėtas lietuvių kalbos vystymosi iš Indo-Euro-

piečių prokalbės (The Development of Languages) žemėlapis. Lietuva, pažymėta žemėlapyje, tautinių spalvų juostele sujungta su gaubliu toje vietoje, kur yra Lietuvos teritorija. Ši darba yra gražiai atlikusi Marija E. Vaznelytė. Taip pat buvo čia padėta ir jau aukščiau platinta Marijos E. Vaznelytės ir Helen Ginshanis parengta Lietuvos istorinė brošiūra.

Ši lietuvių pasirodymą buvo surengusios L. B. New Britaino apylinkės darbščiosios narės: Elzbieta Liudžiuvienė-vargonininkė, Marija E. Vaznelytė, Ona Kelly, Virginija Liudžiūtė, Beverly Bajek, Linda Bajek ir kitos.

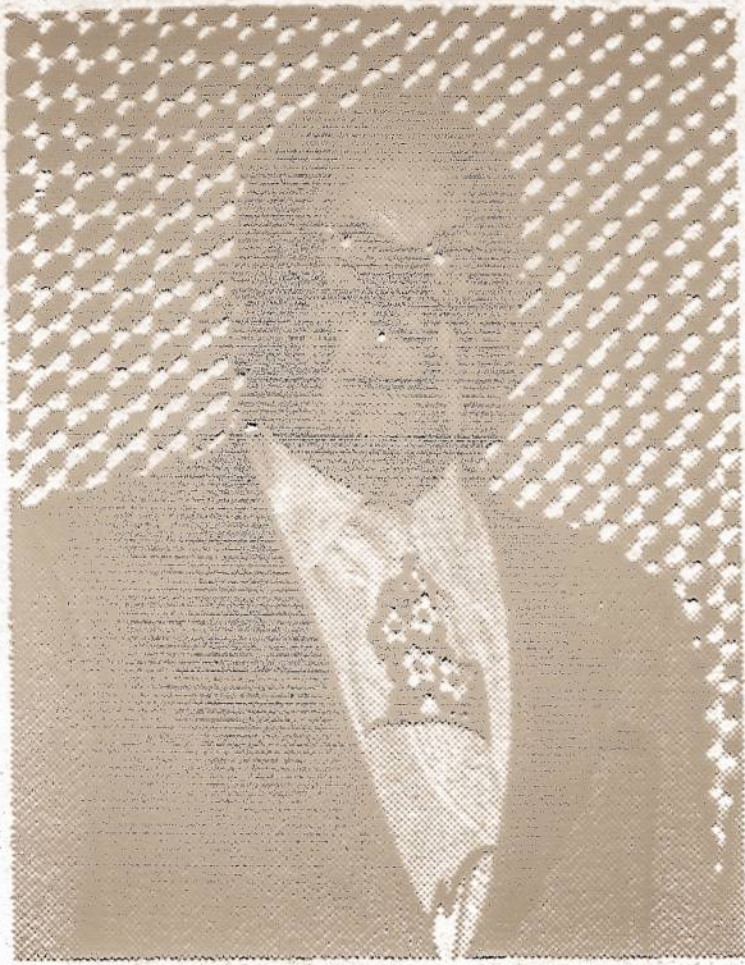
CHORO GEGUŽINĖ

Tuo pačiu lietingu metu, kaip ir "Tėvynės Garsų" lietuvių radijo valandos Hartforde, buvo ir New Britaine Š. Andriejaus lietuvių parapijos choro gegužinė (piknikas). Si choro gegužinė buvo jų savybės metinė gegužinė, ir joje dalyvavo tik choristai ir jų kviešti reti svečiai.

Jonas Bernotas

Vienybė, 1975 m. rugpj. 22 d.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

Antanas Kalvaitis, diplomatas, ekonomistas, SLA ir kitų lietuviškų patriotinių organizacijų veikėjas, šiemet birželio 3 d. sulaukė 80 metų amžiaus. Ta proga jis buvo pagerbtas chicagiečių, paminėta jo sukaktis ir palinkėta našios darbuoties ir sveikatos ateityje.

Antaną Kalvaitį chicagiečiai gerai pažįsta. Čia jis yra studijavęs teisę, čia ir 1928-36 metais buvęs Lietuvos konsulu. Ypač jis prisimenamas iš 1932 m., kada jis organizavo Dariaus ir Girėno skridimą.

Į Chicago A. Kalvaitis atvyko iš Karaliaučiaus, kur taip pat buvo konsulu. Iš Chicago jis grįžo į Lietuvą, kur 1938 m. dirbo užsienių reikalų ministerijoje, o 1939-1940 metais buvo gen. konsulu Klaipėdoje. Karo metu 1944 m. atsidūrė Austrijoje, o karui pasibaigus - Vokietijoje, Miunchene, kur keletą metų buvo Liet. Bendruomenės apygardos pirmininku ir ryšininku prie tremtinių globojusios IRO organizacijos. Iš ten 1949 m. birželio mėn. A. Kalvaitis atvyko į JAV ir apsigyveno Chicagoje, kuri jam buvo gerai pažįstama ir kurios lietuvių organizacijų veikloje jis visą laiką nenuilstamai dalyvauja.

Antanas Kalvaitis yra gimęs Rietave, Telšių aps. Kadangi jo tėvas buvo vargonininkas, tai ir sūnui stengėsi suteikti muzikinių žinių, todėl Antanas dar jaunas būdamas buvo pasiūstas į Italiją studijuoti muzikos; aukštesnį mokslą ėjo Šveicarijoje ir Ispanijoje. Baigęs ten ekonominius mokslus, grįžo į Lietuvą ir dirbo Kauno miesto savivaldybėje, tik paskui perėjo į diplomatinę tarnybą.

Muz. Aloyzas Jurgutis, neseniai pasitraukęs iš Lietuvos ir apsigyvenęs Chicagoje, atidarė fortepiono studiją. Kaip pianistas jis dirbo Chicago Lietuvos operos "Meilės Elekso" pastatyme. Kaip akompaniatorius dirba Chicago konservatorijoje Alice Stephens dainavimo klasėje ir yra fortepiono klasės dėstytojas. Su eile solistų ruošia solo partijas, yra Dainavos ansamblio dirigentas, o laisvalaikiais dirba Lietuvių Muzikologijos archyve.

Aktorius Antanas Mockus, vaidina Chicago Forum teatre statomoje dramoje The Gang's All Here, atlikdamas vieną svarbiųjų vaidmenų drauge su filmu ir Broadway teatro aktorium Dana Andrews.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

LIETUVIŲ SPAUDOS TEISMAS CHICAGOJE

Lietuvių Žurnalistų centro valdyba šį rudenį Chicagoje rengia spaudos teisimą, kuriame sutiko dalyvauti vyresnės ir jaunesnės kartos žymesnieji teisininkai.

Chicagoje įsisteigė spaudos klubas, kuriam vadovauja P. Stravinskas. Jis giriasi, kad spaudos klubas veikia vieni metai, bet jo darbo vaisių nematyti. Visa veikla sukasi nepagrįstais kitų kaltinimais, jie atlieka "prokurorų" vaidmenį. 1974 m. XI-5 "Naujienose" Nr. 261 rašoma, kad P. Stravinsko vadovaujami klubininkai nutarė ir patiekė devynis kaltinimus: dien. Draugui, Tėvams Marijonams, Akiračiams, žurnalistui B. Railai ir kitiems. B. Railai "Draugo" dienrašty "prokurorams" tinkamai atsakė. Draugas 1974 m. XI-22.

Paskutiniu metu ypatingai puola mi Tėvai Marijonai, Tėvai Jėzuitai - tėvas Gediminas Kijauskas, Draugo dienraštis ir jo korespondentai bauriai pravardžiuojami - okupanto įdėjų skleidėjais, okupanto padlaižiais ir dar kitaip koneveikiami. Naujienos - Tiesos žodis 1975 m. Nr. 7 ir 12.

Laikas spaudos etikos apšaukėliams priminti, kad tai yra šių dienų parizėjų darbas, reikalaujas iš kitų visokių dorybių normų, besivadovaujant viduramžių posakiu - "Nežiūrėk ką aš darau, bet klausyk ką aš sakau".

Gerai, kad L. Ž. S. centro valdyba susirūpino lietuvių spaudos kultūros kėlimu.

P. Stravinskas jau spėjo pasisakyti ir prieš spaudos teismo rengimą. "Girdi, tai yra juokų darbas" Naujienos 1975-VIII-9.

Čia ne juokų darbas, bet noras pakelti kai kurios spaudos nuosmūki ir kad visoki moralės ir spaudos etikos apsišaukėliai grįžtų į normalių gyvenimą ir baigtų mūsų visuomenėje nesantaikų kėlimus.

Iš spaudos klubo susirinkimo korespondentas

Chicagoje netikėtai mirė žurnalistas Jonas Vaidelys, paskutiniu laiku dirbęs Sandaros redakcijoje. Jis vienoje iš paskutiniųjų savo nuotraukų matomas Čiurlionio galerijoje (kairėje), besikalbant su Edv. Šulaičiu. Z. Degučio nuotr.

Birutė ir Vytautas Zalatoriai vaišina Tran Hue šeimą savo namuose. Iš kairės Luu Thi Hun, Tran Thi Yen Hanh, Tran Hue, Birutė Zalatorienė, Tran Thi Yen Duyen ir Vytautas Zalatorius. J. Zabrosky nuotr.

ZALATORIAI SPONSORAVO VIETNAMIEČIU ŠEIMA

Berwyn Life, Chicagos priemiestyje leidžiamas laikraštis, rugpiučio 15 d. laidoje išidėjo reportažą "Lith couple opens heart to refugees", kartu su nuotrauka iš Birutės ir Vytauto Zalatorių sutiktuvių, kurias jiedu surengė vietnamiečio Tran Hue šeimai.

Iš reportažo paaiškėjo, kad Vytautas Zalatorius, užsukęs į vietnamiečių stovyklą Ft. Chaffe, Ark., susipažino su buvusiu armijos majoru Tran Hue ir jo šeima ir, patyręs apie jų pergyvenimus ir sunkias gyvenimo sąlygas, nutarė tapti jų sponsoriu. Mat, be tokio formalumo vietnamiečiai, kaip ir kitokie pabėgėliai, negali išeiti iš stovyklos ir pradėti gyventi Amerikoje.

Šeima, kurioje yra dešimt vaikų (nuo 3 iki 18 metų amžiaus), iš Vietnamo pabėgo sunkiomis aplinkybėmis. Majoras Tran Hue, amunicijos sandėlių viršininkas, Da-Nang uoste pasimetė su šeima ir susitiko su ja tik pabėgėlių stovykloje. Jo žmona su vaikais, vieno laivyno karininko padedama, atsidūrė mažame laivelyje su kitais

pabėgėliais, ir taip paskui pateko į vieną JAV karo laivą, kuris laukė vietnamiečių už 5 mylių nuo kranto. Po to - Filipinai, Guam ir pagaliau - JAV.

Zalatoriaus rūpesčiu vietnamiečių Hue šeima gavo butą vos keleto gatvių atstume nuo Chicago's China Town. Zalatorienė, kuri dirba Heiger Travel agentūroje, pasitelkė savo bendradarbius padėti Hue šeimai. Gauta naujakuriams dovanų iš įvairių prekybininkų, gi pats šeimos tėvas Tran Hue dirba naktiniu sargu Kerry Buick bendrovėje, o trys vaikai skina pupas vienoje farmoje.

Laikraštininkė Judy Topinka savo reportaže apie Zalatorių pagalbą Vietnamo pabėgėliams priduria, kad ir patys Zalatoriai, kurie yra buvę Lietuvos piliečiai, gerai atsimena, kaip jų tėvams buvo sunku svetimame krašte įsikurti. Reportažas baigiamas Zalatoriaus raginimu, kad dabar pats laikas padėti Vietnamo pabėgėliams, nes Pacifike netrūkusi prasidės taifūnų laikotarpis, ir tada jau bus per vėlu.

SANTAROS-ŠVIESOS SUVAŽIAVIMAS

Santaros-Šviesos Federacijos suvažiavimas įvyks rugsėjo 4-7 dienomis Tabor Farm, Sodus, Mich.

Rugsėjo 4 d. įvyks pašnekesys su Liudu Dovydėnu. Praves Algirdas Antanaitis. Romas Šležas kalbės apie lietuviškų media koaliciją.

Rugsėjo 5 d. Vytautas Kavolis skaitys tema: Pats ir asmuo, gamta ir kultūra, o Vaclovas Sevrukas - Koalicija ir atradimai.

Simpoziumas "Dabartinis lietuvių jaunimo veidas." Moderatorius - Mindaugas Pleškys. Dalyvauja: Emilija Pakštaitė, Danguolė Kyklytė, Algis Avižienis ir kiti.

Marija Gimbutienė - Senosios Europos religija ir moters vaidmuo.

Rugsėjo 6 d. - Jurgis Blekaitis kalbės apie Radauską - žmogų ir poetą. Pavel Litvinov - The Movement for Human Rights in the USSR.

Simpoziumas-Ko Lietuva laukia iš išeivijos? Dalyvauja: Zenonas Rekašius, Vincas Rastenis, Vaclovas Sevrukas ir kiti.

Literatūros vakaras. Dalyvauja: Živilė Bilaišytė, Jurgis Blekaitis, Liudas Dovydėnas, Eglė Juodvalkytė, Marius Katiliškis, Kostas Otrauskas, Austė Pečiūraitė, Lina Sutema ir Rimas Vėžys.

Rugsėjo 7 d. Rimvydas Šibajoris kalbės apie humoristines ir estetiškas distancijas Radausko kūryboje.

Dr. Zigmas Kunigas, Cherry Valley, Cal., paėmė 9 vietnamiečius iš Pendelton marinių bazės. Jų tarpe yra vienas medicinos daktaras, vienas aviacijos pilotas, kiti buvo tarnautojai. Aviacijos pilotas baigęs skraidymo mokslus Amerikoje. Daugelis jų kalba angliškai.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

LIETUVOS KREPŠININKAI - KETVIRTIEJI

Visą liepos mėnesį įvairiuose S. Sąjungos miestuose vyko tautų spartakijada, kurioje vieną iš centrinių vietų užėmė vyrų krepšinio varžybos. Jose, kaip ir kitose sporto šakose, dalyvavo 15 tautų rinktinės, plius - Maskva ir Leningradas.

Lietuvos reprezentantams pradžioje sekėsi neblogai. Jie savo grupėje užėmė pirmąją vietą, pasiekę reikšmingas pergalės, įveikiant Rusijos Fed. Respubliką ir Ukrainą. Kartu su Ukraina lietuviai pateko į šešių komandų baigminę grupę, kurion Lietuva pakliuvo su "auksiniu" tašku (kadangi buvo laimėję prieš Ukrainą ir finalinėje grupėje tas taškas buvo užskaitytas). Tačiau baigminėje lietuviams nebuvo pyragai: po "planuotų" pralaimėjimų prieš Maskvą ir Leningradą, lietuviams teko nusileisti ir prieš Gruziją (75:78) ir prarasti viltį iškovoti bronzos medalius. Tačiau tuomet nugalėjus Latvija, lietuviai užsitikrino gana garbingą - IV-ją vietą.

Lietuvos komandoje žaidė: M. Paulauskas, A. Pavilionis, R. Girskis, A. Sidlauskas, S. Jovaiša, J. Jurkšaitis, A. Linkevičius, S. Patkauskas, R. Venzbergas, A. Žukauskas ir kt.

Po Lietuvos liko (eilės tvarka): Ukraina, Latvija, Baltarusija, Estija, Moldavija, Uzbekija, RTFSR, Armenija, Kazakija, Tadžikija,

Azerbaidžanas, Kirgizija, Turkmenija.

Bendrai, sudėjus laimėtus taškus visose sporto šakose, dar pilnai spartakijadai nepasibaigus, Lietuvos sportininkai buvo 10-je vietoje. Prieš lietuvius buvo: RTFSR, Maskva, Ukraina, Leningradas, Baltarusija, Kazakija, Gruzija, Uzbekija, Latvija.

CHICAGOS FUTBOLININKAI

Chicagos Lituanicos klubo futbolininkai, nors ir vasara, per daug neatostogauja. Klubui pirmoji vienuolikė pasirodė varžybose dėl Gubernatoriaus taurės ir lengvai laimėjo. Lituania įveikė ekvadoriečių Sporting Crystals komandą, kuri atvyko dar nepilnos sudėties, net 7:0. Šiaip ar taip laimėjimas neblogas, tačiau dar nieko nepasako, jog ir tolimesniuose susitikimuose dėl šios taurės bus taip lengva. Laimėjusieji pateko į tolimesnį ratą, o pralaimėję - iškrito.

Lietuvių naudai net 3 įvarčius pasiekė jaunas dr. J. Ringus, o po vieną pridėjo R. Burneikis, T. Grina, V. Pikšrys, A. Peroni.

Lituania dabar visu spartumu ruošiasi savo 25 metų gyvavimo minėjimui, kuris bus spalio 11 d. Tautiniuose Namuose. Nors dar laiko nemaža, tačiau jis nespės praužti. Futbolininkų draugai, o jų yra nemaža, jau dabar šią datą turėtų pašvęsti šios sukakties atlaistymui.

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

ALICE'S FLOWER SHOP

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 835-4149.

CIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVISKĄ PATARNAVIMĄ.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

Tel. Evergreen 2-6440

1883 MADISON STREET • BROOKLYN, N. Y. 11227

SALE VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

LITH COUPLE

Continued from page 10

At one point he left his family, which range in age from three to 18, at the DaNang docks in order that he might carry out his soldierly duties. When he returned amidst the swarm of 20,000 potential refugees crowding about the few boats in harbor, his family was gone.

By luck he came across them in Wang Tau where they had come through some help from a Navy officer. There they squeezed into a sampan which they helped row out five miles into the ocean to where U. S. ships were at anchor and instructed to pick up any refugees who could make it to them.

They were taken aboard a U. S. munitions ship amidst thousands of other refugees. The ship had never been designed to hold that many people, and on its way to the Philippines, the Hue's youngest almost starved because there was no food aboard.

From the Philippines it was on to Guam, then the U. S. camp, and all the red tape of coming to a new land to live.

"But more sponsors are needed," says Zalatorius. "Typhoon season is coming up in the Pacific, and those camps were never designed to be permanent housing. Those people need help - if not homes, then other kinds of help: financial, employment, food and furnishings, long term of temporary provisions."

For information on sponsorship, Zalatorius suggested persons call toll free 300-368-1180 or contact Catholic Charities, Lutheran Welfare Service or the Jewish Federation of Metropolitan Chicago. Anyone wishing to provide clothing, toys, appliances, furnishings, utensils, should contact the Salvation Army or Goodwill Industries.

[Reprinted from Berwyn Life]

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radzionas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY • MUTUAL FUNDS • INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjant apdraudus, federalinių ir valstybių [Income Tax] užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų [Money Orders] ir įvairiaisiais kitais reikalais, - kreipkitės į

JOSEPH ANDRUŠIS

87-09 Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y. 11421

Bilietai parduodami visomis susisiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas

Telef. VI 7-4477

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudus ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-1800

MIRĖ VLADAS BALTRUŠAITIS

Newyorkečiams gerai pažįstamas solistas ir chorų dirigentas Vladas Baltrušaitis, kuris čia gyveno nuo 1958 iki 1966 metų ir plačiai reiškėsi muzikinėje veikloje, staiga mirė liepos 27 d. Čikagoje, kur jis gyventi ir dirbti iš New Yorko su šeima buvo išsikėlęs 1967 m.

Liepos 31 d., po gedulingų pamaldų Marquette Parko bažnyčioje, kur jis vargonininkavo ir vadovavo chorui, gausybės chicagiečių palydėtas ir palaidotas šv. Kazimiero kapinėse.

Čikagoje velionis buvo ir anksčiau gyvenęs, prieš atvykdamas į Brooklyną. Tenai jis vargonininkavo Bridgeporte, šv. Jurgio parapijoje, perorganizavo jos chorą, vadovavo kitiems chorams, jų tarpe ir Vyrų chorui, kuris vėliau tapo Lietuvių operos pagrindu. Baltrušaitis padėjo Operai susicementuoti, padėjo paruošti ir dalyvavo pirmuosiose dviejuose jos pastatymuose - Rigoletto ir Fauste.

Brooklyne Baltrušaitis įsteigė New Yorko Vyrų chorą, kuris ir dabar gyvuoja ir vadinasi "Perkūno" vardu.

Paliko liūdinčią žmoną Elena, dukrą Karilę ir sūnų Putiną.

Vladas Baltrušaitis buvo gimęs 1912 m. liepos 14 d. Žindaičių kaime, Jurbarko valsčiuje. Mokėsi Jurbarko gimnazijoje ir Kauno konservatorijoje. Baigė dainavimo ir chorvedybos klases ir reiškėsi kaip operos solistas ir kaip dirigentas.

Nuo 1937 iki 1942 metų dainavo Kauno operoje, nuo 1942 iki 1944 - buvo Vilniaus operos solistas. Žymesni jo sukurti vaidmenys buvo: Rigoletto, Figaro, Traviatoje Germon, Fauste Valentinas ir kt.

Gyvendamas Vokietijoje, Detmole dalyvavo Sevilijos kirpėjo pastatyme, atlikdamas Figaro vaidmenį.

Kaip operos solistas Baltrušaitis buvo žinomas savo vaidyba ir muzikos kultūra.

Baltrušaitis reiškėsi ir kaip sumanus ir gabus chorų dirigentas. 1938-40 metais vadovavo jėzuitų bažnyčios chorui, 1939-1940 metais Vytauto Didžiojo Universiteto studentų ateitininkų chorui, 1945-1946 metais Tuebingeno lietuvių choro ir vyrų balsų okteto vadovas, Oldenburgo choro vadovas, 1951-1953 metais - St. Šimkaus vardo choro dirigentas Los Angeles, Cal., kur jis su šeima buvo atvykęs iš Vokietijos.

Jis yra ir mokytojas: 1938-1939 metais dėstė muziką Marijampolės mergaičių gimnazijoje, dėstė muziką ir Augustdorfe lietuvių gimnazijoje, kartu ir vargonininkaudamas stovyklos bažnyčioje.

Jis rūpinosi pakelti choristų muzikinę kultūrą, kiek galima geriau išsiverbti į dainą ir ją perduoti visam jos grožy. Ši jo veikla didelė ir neužmirštama taip, kaip ir jis pats - visados linksmas ir draugiškas.

ANDRIUS VAIŠVILA

Š. m. birželio 11 d., Arlington, Virginia, po sunkios ligos mirė buvęs inžinerijos dalių majoras Andrius Vaišvila.

Jis gimė 1891 m. liepos 10 d. Pskovo Gubernijoje, Rusijoje. Pskove baigė realinę gimnaziją. Po to įstojo į Petrapilio inžinerijos mokyklą, kurią baigė 1914 metais. Vėliau dirbo Rusijos pietuose, įrengiant karinius telefonus. Po kiek laiko buvo komandiruotas į vakarus ir dirbo kaip komendantas prie kelių prožektorių tvarkymo darbų.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.

1920 metais per Paryžių grįžo į Lietuvą ir įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Kaune inžinerijos dalyse iki 1930 metų, kada pasitraukė į pensiją, turėdamas majoro laipsnį.

Tais pačiais metais jis įsteigė "Syrius" bendrovę, kuri gamino radio batarejas ir batarejas kišenišioms lemputėms. 1940 metais liepos 30 d. atvyko į Ameriką. Amerikoje apsigyveno New Yorke ir vertėsi kambarių išnuomavimu, o vėliau pirko apartmentinius namus. 1954 metais pardavė namus ir nuostojo dirbti.

Vėlionis priklausė SLA Centrinei Kuopai. Kai gyveno New Yorke, retkarčiais apsilankydavo SLA Centre. L. S.

SUVALKŲ TRIKAMPY

Punske buvo sušauktas lietuvių studentų, studijuojančių Lenkijos aukštosiose mokyklose, o taip pat Vilniaus universitete, susirinkimas. Kalbas pasakė Liet. visuomeninės kultūros draugijos centro valdybos sekretorius J. Karčiauskas ir "Aušros" laikraščio redaktorius Eugenijus Petruškevičius.

DR. ANTANAS STARKUS

Dr. Antanas Starkus, paskutiniu laiku sunkiai sirgęs, mirė rugpjūčio 17 d. Palaidotas rugpjūčio 21 d. iš Apreiškimo par. bažnyčios.

Brooklyne gyveno nuo 1948 m., atvykęs iš Švedijos, kur jam pavyko patekti, kai, karui baigiantis, jis kartu su kitais kalniais buvo išlaisvintas iš Stutthofo koncentracijos stovyklos, kurion jį vokiečiai buvo uždarę 1943 m. pradžioje. Stovykloje jis pasižymėjo kaip gydytojas, daugeliui kalinių išgelbėjęs gyvybę. New Yorke jis dirbo kaip patalogas ir vadovavo St. Mary's ligoninės patalogijos skyriui.

Velionis paliko liūdinčią žmoną Elena, neseniai atvykusią pas jį iš Lietuvos, o Lietuvoje liko jo sūnus Kęstutis ir dukra Valė su šeima.

Antanas Starkus buvo gimęs 1901 m. sausio 7 d. Rudaminėje, Seinų aps. Jo tėvas buvo mokytojas, susipratęs lietuvis, išleidęs 7 savo vaikus į aukštuosius mokslus. Iš tos šeimos išėjo du kunigai (abu gyvenę ir mirę Amerikoje), valstybininkas Zigmantas, gydytojas Antanas, lotynistas Juozas, mokytojos Monika Strazdienė ir Sofija Milčienė.

Antanas Starkus 1919 m. baigė Marijampolės Žiburio gimnaziją ir įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, dalyvavo nepriklausomybės karuose, apdovanotas Vyties kryžiumi. Į atsargą išėjo 1922 m. leitenanto laipsniu. 1923 m. savanoriu dalyvavo Klaipėdos krašto sukilime.

1928 m. baigė Lietuvos Universitetą ir buvo paskirtas į Vabalinką gydytoju ir ligoninės vedėju. Ten dirbo iki 1931 m., kada buvo pakviestas asistentu į Vytauto Didžiojo Universiteto medicinos fakultetą. Dėstė ir pastoralinę mediciną ir

higieną Kauno kunigų seminarijoje ir teologijos fakultete.

1933 m. Gepevos universiteto patologijos institute tobulinasi pas prof. Askanazy. 1937-1940 metais buvo Ginklavimo Valdybos Tyrimų laboratorijos biologijos skyriaus vedėjas.

1940 m. birželio 15 d. Vytauto Didžiojo Universitete apgynė dizertaciją ir gavo medicinos daktaro laipsnį. 1940 Vilniaus universiteto anatomijos katedros vyr. dėstytojas ir 1941 katedros vedėjas. Nuo 1941 Vytauto Didžiojo Universiteto docentas, patologijos bei pataloginės anatomijos katedros vedėjas.

Studijų metu Lietuvoje dalyvavo studentų veikloje. Švedijoje buvo BALFo igaliotinis, o New Yorke yra buvęs Liet. Gydytojų draugijos pirm., Liet. krikščionių demokratų pirm. ir kt. Medicinos klausimais yra rašęs spaudoje.

HARTFORD, CONN.

MIRĖ A. STANKIENĖ

Liepos 13 d. Hartford ligoninėje mirė Anelė Rūkaitė-Stankienė. Ji buvo gimusi 1910 m. Salako valsčiuje, nuo 1950 m. gyveno Hartforde.

Paliko liūdinčius vyrą Praną, dukterį Eleonorą Simonaitienę su šeima ir sūnų Konstantiną su šeima, brolių Konstantiną Rūką, brolienę Stefaniją Rūkiene, Sibiro kankinę, dviejų įdomių atsiminimų tomų autore.

Velionė priklausė kelioms organizacijoms, daug šelpė Vasario 16 gimnaziją, pagalbos reikalingus Lenkijos ir Vokietijos lietuvius. Daug jos siuntinių siuntė ir į Lietuvą.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

Juozas Kavaliauskas

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. SECOND STREET

PHILADELPHIA, PA.

Telefonas: DEwey 4-5136

M. P. Ballas Funeral Home

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC

Tel. STagg 2-5043

Joseph Garszva

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 BEDFORD AVE., BROOKLYN, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

Lietuvių Moterų Klubų federacija spalio 4-5 dienomis Brooklyne šaukia savo atstovių suvažiavimą. Šiuo metu JAV veikia 12 klubų. Pavieniai klubai veikia Kanadoje, Europoje, Pietų Amerikoje ir Australijoje. Šalia lietuvių kultūros ir tradicijų puoselėjimo emigracijoje, Federacija įsijungusi ir į Lietuvos vadavimą. Ji rašo memorandumus ir laiškus Lietuvos laisvės klausimu JAV pareigūnams, Jungtinėms Tautoms ir kt. Šiuos tarptautinius moterų metus Federacija nori panaudoti tam pačiam Lietuvos reikalui - priminti pasauliui Helsinkio konferencijoje sankcionuotą skriaudą lietuvių tautai ir visom sovietų pavergtom tautom.

Bronė Spūdienė, LLD 7 Kuopos pirm., rugpjūčio 20 d. su ekskursija išvyko į Lietuvą ir į kitus Europos kraštus. Ji ketina pasimatyti su savo giminėmis ir pažįstamais. Kuopos nariai rugpjūčio 19 d. jai surengė išleistuves pas Uršulę Kraus, Woodhavene.

Dail. Petrikonio kūrinių parodą lapkričio 8-9 dienomis New Yorke rengia naujoji Korp. Neo Lithuania valdyba.

Apreiškimo parapija Brooklyne spalio 5 d. paminės savo gyvavimo 60-metį. Ta proga bus išleistas leidinėlis ir įvyks koncelebracinės mišios. Sukaktuvinis banketas įvyks Plattdeutsche Parke. Koncertinę programą atliks parapijos choras, vadovaujamas Algirdo Kačanausko. Šoks ir New Yorke tautinių šokių grupė.

Dr. Jonas P. Lenkaitis, gyvenęs New Yorke, pokario metais Vak. Vokietijoje atgaivinęs Patrijos leidyklą ir išleidęs 54 lietuviškas knygas, vėliau apie 25 metus aktyviai nebedalyvavęs lietuviškame kultūriname gyvenime, vėl grįžta į lietuvišką kultūrinę veiklą.

Prieš keletą mėnesių jis paskyrė \$3,300 premijoms mūsų rašytojų ir muzikų kūriniams premijuoti, Vyskupo M. Valančiaus ir M. Čiurlionio metų proga. Jis kartu su redaktorais Paulium Jurkum ir Broniu Kvikliu atliko ilgesnę kelionę, lankydami lietuvių kultūrinės institucijas, rinkdami lituanistinę medžiagą ir tardamiesi, kaip pagyvinti lietuvių kultūrinę veiklą.

SUSITUOKĖ

Liepos 19 d. inž. Antanas Mačionis susituokė su dantų gydytoja Irena Macyte-Norkiene.

Vestuvinėje puotoje dalyvavo Zofija Jasaitienė, Petniūnai ir būrys kitų jaunavedžių artimųjų.

Irenai ir Antanui Mačioniams ilgo ir laimingo šeimyninio gyvenimo.

SVEIKSTA

VALERIJA KAZLAUSKIENĖ

Liepos 21 d. ruošdamasi namuose priimti svečius, lipdama laiptais paslydo, puolė ir išsinarino kojos riekšą. Valerijai teko išbūti Queens General ligoninėje 10 dienų, o dabar gipsuotą koją gydo namie. 67-48 - 169th St., Flushing, N. Y. 11365.

Fabijonas Saranka, buvęs ilgametis veikėjas ir Vienybės rėmėjas gyvenęs Paterson, N. J., išvyko į Lietuvą ir V. Tysliavienėi dabar rašo: "Turiu padėkoti Jums už Jūsų gerą širdį man padedant išvažiuoti į Tėvynę Lietuvą. Aš esu su savo šeima Vilniuje. Šia proga linkiu Jums geros sveikatos ir visam Vienybės kolektyvui."

M. K. Čiurlionio 100 metų gimimo sukaktis New Yorke bus minima spalio 18-19 dienomis. Tomis dienomis bus surengtas koncertas ir jo kūrinių paroda.

Maironio vardo mokykla savo mokslus metus pradeda rugsėjo 6 d., šeštadienį, tose pat patalpose, kur dirbo ir pereitais metais, Richmond Hill.

Marytė Kižytė ir Jonas Valaitis, Putnam, Conn. įvykusiam piknikui lankydami newyorkiečiai aplankė ir Matulaičio moderniškus namus, kuriuose gyvena Marytė Kižytė, plačiai žinoma buvusi New Yorke ALTo Informacijos Centro vedėja. Nors sulaukusi gražaus amžiaus, gerai sustiprėjusi mielai dalosi įspūdžiais su savo buvusiais bendradarbiais.

Laikraštinių susitikimų Putnam, Conn. seselių vienuolyno Lietuvių Dienoje. Iš kairės: Draugo redaktorius iš Chicagos Bronius Kviklys, Vienybės leidėja V. Tysliavienė, Draugo korespondentė prie Jungt. Tautų ir Putnamo seselių spaustuovės vedėja O. Labanauskaitė, poetė ir Vienybės angliškąjo puslapio redakcijos narė Demie Jonaitienė.

Jono Valaičio nuotrauka

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje patalpose, 307 West 30th St., New Yorke posėdžiavusi SLA Pildomoji Taryba: iš k. į dešinę sėdi: sekretorė Genovaitė Meikūnienė, Prezidentas Povilas P. Dargis, Iždininkė Euphrosine Mikuziūtė. Stovi: Iždo Globėja Christine Austin-Kriščiūnaitė, Viceprezidentas Aleksandras Chaplikas, Iždo Globėja Josephine Milerūtė.

Jono Valaičio nuotrauka

HELEN KULBER DALYVAVO MEXICO CITY MOTERŲ SUVAŽIAVIME

Neseniai p. Helen Kulber-Vyziutė, Vliko įgaliotinė, grįžo iš Mexico City, kur dalyvavo Tarptautinėj Moterų Konferencijoj. Ta konferencija vyko nuo birželio 19 d. iki liepos 2 d. Moterų atstovės iš viso pasaulio suvažiavo svarstyti moters problemų ir jos besikeičiančios rolės pasaulyje. Vlikas nusiuntė savo atstovę H. Kulber; šiame tarptautiniame forume iškelti moterų padėtį, ypačiai - moterų persekiojimą Lietuvoje. Tam tikslui atsiekti, ponja Kulber į Mexico City nusivežė Eltos anglų kalba paruoštą brošiūrą, pavadintą "Moterų padėtis Lietuvoje". Leidinyje Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos ištraukos liudija, kaip sovietinė valdžia grąšina tikinčiųjų moterų motinystės teises atimti. Buvo pabrėžiama, kad kiekviena moteris turi teisę auklėti savo

vaikus pagal jos sąžinę ir, kad ateistiniai mokytojai bei valdžios pareigūnai tą teisę grubiai pažeidžia. Be to buvo iškeliamos, Marijos Jurgutienės, norinčios emigruoti į JAV, kur gyvena jos vyras, ir Nijolės Sadūnaitės, politinės kalinės, bylos.

Ponia Kulber išdalino 1500 Eltos paruoštų brošiūrų. Be to, jai teko susitikti ir privačiai kalbėti su įvairių kraštų atstovais ir aukštais pareigūnais, vyrais ir moterimis. Ji birželio 26 d. buvo nuėjusi į "Susipažinkime su sovietų moterimis" simpoziumą, kurį ruošė Sovietų Sąjungos atstovės. Susirinkime dalyvavo maždaug 300 žmonių. Simpoziumo dalyvės priėmė ir atsakinėjo publikos keliamus klausimus apie Sovietų Sąjungos gyvenimą. Ponia Kulber stovėjo eilėje, norėdama pateikti simpoziumo dalyviams klausimą apie Lietuvą. Tačiau, jai to padaryti nebuvo progos, nes susirinkimas staigiai buvo užbaigtas, kai ukrainietė moteris paklausė sovietų atstovės, kodėl ukrainiečių disidento Moroz'o žmona persekiojama. Kadangi susirinkimas buvo oficialiai pasibaigęs, H. Kulber, eidama atgal į savo vietą, pradėjo dalinti Eltos paruoštą medžiagą susirinkimo dalyviams. Sovietai dėl to labai supyko ir poniją Kulber jėga pašalino iš salės.

Jadvygos Matulaitienės vadovaujama New Yorke lietuvių tautinių šokių grupė rugsėjo 13-14 dienomis kartu su kitomis 20 tautų dalyvaus armėnų rengiamam tautinių šokių festivalyje. Jis vyks šeštadienį ir sekmadienį prie armėnų katedros, 2nd Ave. ir 35th Street. Programa prasideda šeštadienio vidurdienį.

Inž. Juozas Butkus, New Yorke, atostogavo Europoj lankėsi Lenkijoje ir Skandinavijos kraštuose.

Vienybė, 1975 m. rugp. 22 d.